

CONTRA

nr 4 1991 (nr 98 från starten) årgång 17 Pris 25:–

Medlöparna

**Stasi tog vid efter Gestapo
Vietnams "Gulagarkipelag"
En irländsk vilde**

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sju gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Anders Fjällström

Adress

Box 6082, 102 32 Stockholm

Tel 08-654 95 52 (även 08-751 56 26)

Telefax: 08-654 95 52

Frihetens röst (telefon svarare) 08-652 48 99

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år.

Inbetalas på postgiro 85 95 89-4

eller bankgiro 261-2638.

Finland: Minst 95 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 145 norska kronor per år.

Norskt postgiro 1 99 82 77.

Danmark: Minst 145 danska kronor per år.

Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Molnár

Redigering & Layout: Anders Fjällström

Redaktion: Christer Arkelors, Anders Fjällström,

Carl G. Holm och Benny Rung

Övriga medarbetare: Tommy Hansson, Bertil

Häggman, Bertil Lindblom, Alf Norbäck, Arne

Sundström, Roger Söderqvist, Heidi Torbergson

samt Peter Hørvig, Köpenhamn, Allan C.

Brownfeld, Washington och Rune Westin, Sydney.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0510-225 88

Länskontakter

Blekinge: Mats Mårtensson 0455-133 36

Bohuslän: Karl Gustaf Kleen 0523-315 10

Gotland: Alf Norbäck 0498-102 06

Gävleborg: Gnethe Blomgren 026-27 31 23

Göteborg: Magnus Ekelund 031-84 70 21

Halland: Jörn Alwerud, 0346-620 46

Jämtland: se Västernorrland

Jönköping: David Stavenheim 036-18 68 62

Kalmar: Se Jönköping

Kopparberg: se Gävleborg

Kristianstad: Ola Axelsson 0451-802 65

Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21

Malmöhus: Mats Gunnarsson 0418-229 43

Norbotten: Elisabeth Olsson 0970-340 85

Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44

Stockholm: Claes Henriksson 08-761 28 36

Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62

Uppsala: Hermann Schulze 018-35 81 28

Värmland: se Örebro

Västerbotten: Georg Norlin 0912-300 62

Västernorrland: Herbert Forsström 060-246 98

D.o: Stanley Skoglund 060-56 89 65

Västmanland: Michael Berg 021-270 33

Älvsborg: Evald Olsson 0531-112 65

Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0581-132 22

Östergötland: se Jönköping

Danmark: Lise-Lotte Hørvig 31 10 88 72

Norge: Arne Styhr 02-56 08 86

Nyland: Roger Wessman 90-76 69 37

Österbotten: Joakim Förars 961-21 14 04

Presslagd 1991-05-27

Vänersborgs Offset AB, Vänersborg 1991

CONTRA-NYTT

Medlöparna

Bertil Häggmans bok *Medlöparna* har precis kommit från tryckeriet. Det är en avslöjande redovisning av 1968 års vänsterrörelse. Då var de som gick i bräschen för marxismen *medlöpare*. Idag sitter de på ledande poster inom förvaltning, kulturliv och media.

En central del boken utgör granskningen av Vietnamrörelsen i Sverige och dess inflytande på media och politiker. Med facit i handen är det lätt att konstatera det inte var FNL-rörelsen i Sverige som presenterade den sanna Vietnambilden, utan de personer och grupper som vågade gå mot strömmen och ta parti för USA-sidan. Ett utdrag ur boken finner Du på sidan 4.

Boken är på 132 sidor och kostar 130:–, plus porto 15:–

Dexters LP-skiva

På grund av Contras ekonomiska situation har vi tråkigt nog tvingats lägga det utlovade LP-projektet på is. En stor del av materialet finns dock i nästan färdigt skick i form av inspelningar på datadisketter. Vi planerar därför att ge ut materialet i form av en "lågbudgetinspelning" på kassett. Med inhyrd halvprofessionell utrustning kan vi till låg kostnad åstadkomma en produkt med fullt godkänd ljudkvalitet.

Praktikant hos Contra

Under två veckor i april har Carl-Johan Hardt inom gymnasieskolans ram praktiserat hos Contra. Han har gjort intervjun på nästa sida, och har därtill på ett förtjänstfullt sätt varit Contra behjälplig med en rad praktiska göromål.

INNEHÅLL – CONTRA 4/1991

sid

- 3 **Inga kompromisser om självständighet**
Intervju med lettiska regeringens talesman i Sverige.
- 4 **Medlöparna**
Presentation av ny Contra-bok.
- 6 **Vietnams "Gulagarkipelag"**
Tommy Hansson om utvecklingen i Vietnam.
- 9 **USAs märkliga facit**
Tommy Hansson jämför Vietnamkriget med kriget mot Irak.
- 11 **Gula sidorna**
Aktuella smånotiser.
- 15 **Brev till Contra**
Contras läsare tycker till.
- 16 **Stasi tog vid där Gestapo slutade**
Carl G Holm om den ökända östtyska säkerhetspolisen.
- 18 **Diplomatins sällsamma värld**
Björn Arrhen om den otidsenliga diplomatkåren.
- 20 **En irländsk vilde**
Carl-Johan Ljunberg om Edmund Burke.
- 21 **Sovjetisk upprustning i Norr**
Björn Arrhen om upprustning på Kolahalvön.
- 23 **Boknytt**

"Inga kompromisser om självständigheten!"

Den 1 januari 1991 öppnades Lettlands Informationskontor i Stockholm. Kontoret har i stort sett samma uppgifter som en ambassad, men saknar diplomatisk status. Imants Gross, chef för informationskontoret och den lettiska regeringens talesman i Sverige, tror att Lettland i framtiden kan bli en lönande marknad för västinvesteringar. Svenska företag gör därför klokt i att redan nu satsa på de baltiska staternas frihetssträvanden.

Informationskontoret fick en hektisk start i samband med dödsskjutningarna i Riga i januari i år.

Imants Gross beskriver militäraktionen som ett försök till statskupp, iscensatt av Sovjetunionen. Att kuppen inte lyckades berodde främst på tre saker: de barrikader som letter och ryssar(!) byggde mot de framryckande stridsvagnarna, Boris Jeltsins protest och västvärldens fördömanden. Imants Gross betvivlar inte att Gorbatsjov själv låg bakom aktionen. Frågan är bara i hur stor utsträckning.

På senare tid har ett flertal möten mellan Lettlands regering och regimen i Moskva kommit till stånd. Letterna betraktar dock mötena som fruktlösa. Moskva vill endast diskutera ekonomiska frågor och inte Lettlands självständighet.

Letterna är beredda att sträcka sig ganska långt i fråga om kompromisser, t ex vad gäller Sovjets militära baser i Lettland. Men de viker inte en tum i fråga om kravet på självständighet.

Mot marknadsekonomi

Det nybildade parlamentet har börjat ett mödosamt arbete med att förändra den ekonomiska lagstiftningen. Det innebär dock inte att de vill skära av de ekonomiska banden med Sovjetunionen. Även framöver kommer handeln med Sovjetunionen att utgöra stommen i Lettlands ekonomi. Men i framtiden kom-

mer vinsterna att stanna kvar i Lettland, inte som nu överförs till Moskva.

Vid sidan av förhandlingarna med Moskva har Lettlands regering tagit direkta kontakter med de olika sovjetiska delrepublikerna för att utforma bilaterala handelsfördrag. När Sovjetimperiet faller samman är det viktigt att republikerna utvecklat kontakter inbördes, kontakter som med tiden kan utvecklas till frivilliga unioner.

Det är ännu för tidigt för att vi ska kunna se några positiva resultat av den nya ekonomiska politiken, framhåller Imants Gross. Tvärtom, kan ekonomin mycket väl komma att försämrans innan reformerna ger utdelning.

Men han understryker att det lettiska strävandet mot marknadsekonomi inte får jämföras med Gorbatsjovs 500-dagars program. I Sovjet har inget gjorts för att i grunden förändra det ekonomiska systemet. Gorbatsjov tror på den omöjliga föreningen mellan kommunism och marknadsekonomi.

Befolkningen

38 procent av Lettlands befolkning är ryssar. Endast omkring 52 procent av lettlands befolkning utgörs av letter. Imants Gross ser dock inte det som något problem. Självständighetsfrågan har stort stöd inom alla befolkningsgrupper.

Det visade folkomröstningen

Lettlands regerings talesman Imants Gross intervjuas av Contras praktikant Carl-Johan Hardt. (Foto: Anders Fjällström)

den 3 mars, då hela 76 procent röstade för ett fritt Lettland. Deltagandet var därtill mycket högt, omkring 90 procent.

Den kommunistiska *Interfronten* försöker skapa motsättningar mellan letter och ryssar. Men de motsättningar som förekommer är politiska, inte nationella. Lettland har alltid varit ett kosmopolitiskt land, där letter, ryssar och andra etniska grupper levt sida vid sida.

Folkfronten, Lettlands regeringsparti, har 142 av parlamentets 201 platser. Att Folkfronten har ett stort stöd även bland ryssar visar också den strejk som den utlyste som protest mot Sovjets militära agerande i Litauen. 700 000 människor deltog, nära en fjärdedel av Lettlands invånare.

När Interfronten försökte sig på en motaktion lyckades den bara skrapa ihop 15 000 män-

niskor.

Framtiden

Hur ser då Lettlands regering på Sveriges hållning?

Här noterar Imants Gross med tillfredsställelse att den svenska opinionen svängt. Tidigare betraktades de letter som kämpade för ett fritt Lettland som "extremister".

Imants Gross tycker inte att det finns anledning för Sverige att jäkta med ett erkännande av Lettland som självständig stat. Islands snabba erkännande var en positiv symbolhandling. Men man kan egentligen inte tala om ett självständigt Lettland så länge Sovjet kontrollerar Lettlands gränser.

Att Lettland kommer att bli fritt tvivlar dock inte Imants Gross ett ögonblick på. Frågan är inte om Lettland blir fritt, utan när. □

Ny Contra-bok av Bertil Häggman:

Medlöparna

• Det sena 1960-talets radikala studenter såg marxism, centralplanering och kommunism som lösningar på alla problem. Idag faller de stater som byggts upp på marxismens grund ihop som korthus. Både i det demokratiska västerlandet och i de tidigare kommunistiska staterna råder en förkrossande enighet om det marxistiska systemets skuld till det ekonomiska och moraliska sammanbrottet i Öst.

De som gick i bräsch för marxismen 1968 har inte försvunnit. De har genomfört den "långa marschen genom institutionerna" och sitter idag på ledande poster inom förvaltning, kulturliv och media. Då var de medlöpare. Vad är de idag?

Bertil Häggman berättar i *Medlöparna* om namn som var okända på studentvänsterns 1960-tal, men idag är etablerade politiker, journalister, författare och artister.

Utdraget nedan är hämtat från kapitel 5: "Mediavänstern då och nu".

Mediavänstern har med tiden blivit ett accepterat begrepp. Det var 1960-tal och Vietnamkrig. USA var "imperialistiskt" och det var inne att angripa amerikanska politiker. Det är från Vietnamvänstern och 1968 års pojkar och flickor mediavänstern har hämtat sitt fotfolk.

I den svenska mediavärlden är antiamerikanismen en institution, ja, en antiamerikansk inställning är närmast en förutsättning, med några få undantag, för att framgångsrikt kunna utöva sitt yrke. Om man vill använda ett klassiskt marxistiskt uttryck är mediavänstern ett "skikt" i samhället. Det finns många orsaker till att en så stor andel av mediafolket står till vänster. Vietnamkriget är en kvardröjande effekt. Ett faktum är att en stor del av journalistkåren tillhör Vänsterpartiet och partier ännu längre ut på vänsterkanten.

Gåsleverrevolutionär

Här kommer bara några av de mer kända

fallen av revolutionära journalister att tas upp. Bland dessa finns många med rötter i 1968 års extremvänster. Annika Hagström vid Sveriges Television började på apks numera till veckotidning förvandlade dagstidning *Norrskensflamman* i Luleå. Hon tycker inte om konformism, så det måste ha haft sina problem att arbeta på *Norrskensflamman*. Under gruvstrejken i Malmberget såg Hagström det politiska ljuset, det var då hon blev medveten. Själv har hon medgivit detta. Rätt proletär bakgrund har hon också. Hon kommer från en arbetarfamilj i Solna. Hon påstår sig aldrig ha varit medlem i något politiskt parti. Fan trot!

Jacob Dahlin lever högt på perestrojka och glasnost i den sönderfallande Sovjetunionen. Hans Jacob Vilhelm Dahlin föddes 1952 i skånska Klippan och hans favoritbok är naturligt nog Michael Gorbatsjovs *Perestrojka*. Dahlin bor ståndsmässigt, som sig bör för en gåsleverrevolutionär, på Östermalm i Stockholm. För tidningar har han avslöjat att han är lätttrörd och gärna gråter en skvätt då och då. När han lyssnar till vissa ställen i Wagners opera

BERTIL HÄGGMAN

MEDLÖPARNA

Lohengrin brister det för honom och han både ryser och gråter. 1988 grät han när en nära vän dog i aids.

Somrarna tillbringar han på grekiska Mykonos, "där alla solbadare är utklädda till Marlene Dietrich". Riktigt stor lycka känner Dahlin när han t ex vet att 300 miljoner lättare i Sovjet ser hans TV-produktioner. På frågan eller snarare påståendet: "Du har ändå utträttat en hel del redan. Förnyat underhållningsprogrammen. Skapat förståelse för bögar och ryssar", svarar Dahlin: "Jo. Jo. Jag tror att jag i alla fall ändrat synen på underhållning i radio och TV." Om de politiska preferenserna får vi en fingervisning i svaret på frågan om han skall rösta i 1988 års val: "Ja. Men inte på Carl Bildt."

1985 var Dahlin irriterad. Tidskriften *Hänt i Veckan* hade påstått att han aidstestade sig. Det resulterade i en stämning. Efter en resa i USA 1982 trodde han sig ha aids: "När jag kom hem var jag övertygad om att jag hade aids i hela kroppen. Då gick jag till läkaren — — — . Men nu har jag testat mig."

Dahlin påstår sig ha varit medlem i

Konservativ skolungdom men gick ur 1968. Sen var han med och grundade Djursholms Samskolas Vänster (DSV). Första aktiviteten var en utställning med Kubaaffischer och Maomärken. Sedan blev det DFFG (De förenade FNL-grupperna). Men när de började klanka på Sovjetunionen ville han inte vara med längre. Efter det blev det skoling i SKPs grundkurs i marxism-leninism. Numera är han enligt egen uppgift inte längre partibunden. Men hjärtat slår för revolutionen (och proletariats diktatur?).

Fattiga i USA

En man med inflytande och rätt bakgrund är TV2s Göran Rosenberg. Under ett antal år USA-korrespondent med rätt vridning på rapporterna från kapitalismens stamort på jorden och många reportage om de fattiga i USA (kapitalismens offer?). Nu satsar han på att driva det antiamerikanska korståget vidare, drygt 20 år för sent. Under hösten 1989 erbjöd han en variation på de monotona rapporterna från frihetens revolution i Östeuropa. Ett omfattande program om massakern i Song My i Vietnam skulle påminna oss om Vietnamkriget och hålla "kålsuparteorin" vid liv eller "egentligen är det inte så stor skillnad på USA och Sovjetunionen". I början av 1990 spädde han på med ett "hata Israel"-program med PLO-vännen Cordelia Edvardsson som huvudvitne.

Han minns med viss saknad de ändlösa politiska diskussionerna 1968 och var med i både Clarté, DFFG och SKP. "Vi i 68 års generation såg inte sambandet mellan det system vi levde i och välståndet som systemet gav. I dag har jag ungefär samma moraliska värderingar som då — — —". Noteras bör dock att Rosenberg en gång gjort offentlig avbön då det gäller det totalitära förflutna. Nu driver han med Anders Ehnmark den av kapitalet finansierade tidskriften *Moderna tider*, som även förekommer i form av ett magasinprogram i TV3.

Gnistan

En plantskola för extremvänsterns inflytandearbete var 1967–1989 tidningen *Gnistan*, organ för KFML/SKP/Solidaritetspartiet. Med ett sista nummer i december 1989 avsomnade kamporganet som välsignat mediavänstern med så många växtkraftiga plantor. På *Gnistan* startade machostjärnan Robert Aschberg på TV3 sin bana. Sedan blev det *Expressen* för Stockholmarens Aschberg. Pappa är kirurg och mamma i

Den maoistiska tidningen Gnistan blev en plantskola för extremvänstern.

databranschen, så hr Aschberg har inte någon särskilt proletär bakgrund. Då det begav sig på slutet av 1960-talet var det till att vara maoist och vår modige vän deltog också i kärhusockupationen.

"Jag gör ingen avbön, jag ångrar inget. Jag tycker fortfarande att det stämmer det där som Hegel eller skit samma som sa att 'endast rörelsens abstraktion är konstant', den enda fasta regeln är att allt förändras. — — — Har jag några ideal kvar så är det väl franska revolutionens frihet, jämlikhet och broderskap." Nu har han nästan helt rakad skalle och har en lön på 35 000 kr i månaden. Om håret på huvudet säger han emellertid: "Jag har desto mer på pitten".

Veckans Affärers redaktionschef Nina Ersman tog på *Gnistan* de första stapplande stegen i karriären. Det sägs att Jörgen Widsell gjorde *Gnistan* till en svängigare tidskrift, om det nu är möjligt inom en marxist-leninistisk ram. Numera återfinns han i den glättade tidskriften *Z* som chefredaktör och ansvarig utgivare.

SKP:s ungdomstidning *Rödluvan* leddes en tid av Sigfrid Ennart, som nu är stort namn på *Aftonbladet*. En annan produkt av det vänsterextrema nätverket i media var Stefan Lindgren, sedermera toppnamn på *Folket i Bild/Kulturfront*.

Reklamförbundets tidskrift *Resumé* leddes nu av två f d *Gnistan*journalister, dåvarande chefredaktören Per Erik "Peppe" Engberg och Anders Olson. Och då och då skriver Lill-Pelle Andersson för *Resumé*,

också han med rötter i *Gnistan*.

Bland frilansarna finns också de pålitliga från SKP. Thomas Kanger, under våren 1990 ansvarig för en hatbok mot kusinerna i SAP, *Kommunistjägarna*, och Anders Sundelin är ofta anlitade av de stora kvällstidningarna. En annan produkt av *Gnistan* är *Expressens* Peter Kadhammar (volontär under en sommar).

En av de trognaste Sovjetbeundrarna på barrikaderna (dock inte från *Gnistan*) har varit filmaren och mediafiguren Maj Wechseltmann. Så här löd rubriken för ett av hennes notoriska och Moskvadevota inlägg i dagspressen: "Det hatade Sovjet — i mycket är det bättre än Sverige." "Detta Sovjet, som efter andra världskriget var underutvecklat och sönderslaget, har snabbt lyckats åstadkomma ett relativt välstånd för de många." Perestrojkan sedan 1985 har inte lyckats skapa några förändringar mot det bättre. Det mesta tycks tvärtom bli sämre.

Men Wechseltmann tycker att planekonomin är "resurssnål" och det kan man kanske hålla med om. En slags inbyggd resurssnålhet då. Men tydligen har hon missat att Ryssland med omkringliggande halvkolonier är ett katastrofområde ur miljösynpunkt. Wechseltmanns huvudinsatser i mediavänstern har emellertid legat på ett annat och mer speciellt område: att rättfärdiggöra de sovjetiska ubåtskränkningarna.

Svanhopsbrigaden

I en klass för sig står förmodligen journalisten, författaren och TV-kändisen Jan Guillou med en brokig bakgrund. Ofta känd som svensk journalistiks Mohammed Ali betecknas han kontinuerligt som egocentriker, mansgris och styv i korken. Under 1980-talet har han gjort en icke föraktlig karriär, kanske mer framgångsrik än någon annan maoist.

Guillou tillhör den s k svanhopsbrigaden, som Jan Samuelsson så träffande har karakteriserat den: Göran Rosenberg, Charlie Nordblom, Mats Gellerfelt, Bo Gustafsson, Stefan Lindgren, Ulf Mårtensson, Gunnar Bylin och Jan Myrdal. Bland dessa tillhör Stefan Lindgren och Jan Myrdal de som inte gjort avbön.

SKP, maoismen och sovjettrogna fredsorganisationer framstår i dag närmast som dåliga skämt mot bakgrund av studentmassakern på Himmelska fridens torg i Peking i juni 1989 och frihetsrevolutionen i Östeuropa. □

Vietnams "Gulagarkipelag"

Den 27 januari 1973 undertecknades i Paris en "vapenvila" i Vietnamkriget. Den renderade chefsförhandlarna, Henry Kissinger och Le Duc Tho, Nobels fredspris. Men vad som officiellt betecknades som ett slut på stridigheterna innebar i själva verket ett startskott för Nordvietnam att erövra Sydvietnam med våld.

Drygt två år efter Parisavtalet hade precis detta skett. Därefter inledde de nordkoreanska kommunisterna en totalitär samhällsomvandling med hjälp av bland annat en rikt förgrenad vietnamesisk "Gulagarkipelag" av politiska fångelser och korrektionsläger.

Då stilleståndsavtalet undertecknades i Paris tillkännagav USAs president Richard Nixon att USA och Nordvietnam uppnått ett avtal om fred i Vietnam som uppfyllde alla krav som Nixon tidigare ställt för en "hedersam fred". Sydvietnams befolkning skulle nu själv få bestämma sin framtid utan inblandning utifrån.

För USA var det politiskt nödvändigt att efter 14 års krigföring i Indokina frigöra sig från den kvarnsten som kriget innebar. Nixon och Kissinger talade officiellt om en fred med ära, men i realiteten var utgången av Vietnamkriget Förenta staternas pinsammaste militära nederlag någonsin.

Vietnam och Korea

Alla insiktsfulla bedömare insåg att Parisavtalet var föga mer värt än papperet det var nedtecknat på. Omedelbart efter undertecknandet förklarade den nordvietnamesiske premiärministern Phan van Dong: "Vi skall tåga framåt för befrielsen av Sydvietnam och återföreandet av hemlandet." Inte heller Nixon eller Kissinger, lika litet som Sydvietnams president Nguyen Van Thieu, torde på allvar ha räknat med att nordvietnameserna och deras front i söder Viet Cong (FNL) skulle avblåsa stridshandlingarna.

Svenska Dagbladet skrev insiktsfullt en ledare den 26 januari 1975: "Konflikten i Vietnam har från första början gällt vem som skall ha den politiska makten i landet. Uppenbarligen är Nordvietnam och FNL inställda på att åstadkomma avgörandet därvidlag på militär väg. Mycket tyder

också på att de förr eller senare kommer att lyckas." Föga anade väl ledarskribenten att detta mål uppnåddes tre månader senare, då huvudstaden Saigon – senare omdöpt till Ho Chi Minh-staden – erövrades.

I vänsterpropagandisternas ögon var Vietnamkriget en fråga om "amerikansk aggression och imperialism mot det kämpande vietnamesiska folket". I verkligheten gällde konflikten en kamp på liv och död mellan kommunismen och den fria världen, med USA som anförare. En konflikt med liknande kännetecken hade utkämpats på Koreahalvön 1950–1953, då

amerikanska styrkor i samarbete med trupper från 16 länder under FNs överinseende, slog tillbaka Nordkoreas försök att med vapenmakt erövra Sydkorea.

Skillnaderna mellan Korea och Vietnam var flera. För det första fanns inte FN med som krigförande part i Vietnam. För det andra var USAs ställning internationellt svagare under Vietnamkriget. För det tredje fanns i hela västvärlden på 1960-talet en utbredd vänsteropinion som inte på långa vägar var lika inflytelserik i början av 1950-talet. Dessa faktorer, plus USAs strategiska missgrepp under Johnson- och Nixon-administrationerna, gjorde att USA

I vänsterpropagandisternas ögon var Vietnamkriget en fråga om amerikansk aggression och imperialism mot det "kämpande vietnamesiska folket"...

förlorade kampen om Vietnam men också om Laos och Kambodja.

Det var president John F Kennedy som 1961 fattade beslut om de första större amerikanska biståndsinsatserna till Saigon-regeringen. Kennedy skickade då fler rådgivare till Vietnam än vad som Genèveavtalet från 1954 – som beslutade att Vietnam skulle delas upp i nord och syd vid 17:e breddgraden – tillät (800). I detta skede hade emellertid Nordvietnam infiltrerat tusentals Viet Cong-soldater in i Syd-vietnam, detta i klar strid med Genèveavtalets bestämmelser.

Viet Cong-massakrer

I den propaganda som styrdes från Nordvietnams huvudstad Hanoi, och som efterhand anammades av allt fler opportunistiska politiker i väst, framställdes administrationen i Saigon som ett unikum i fråga om korruption, diktatur och grymhet.

De ökända så kallade tigerburarna på ön Con Son förekom ständigt i opinionsbildningen, liksom givetvis också Saigons Polischefes televiseerade dödsskjutning av en tillfångatagen Viet Cong-soldat. Andra favoritnummer i denna propagandakampanj mot Syd-vietnam och USA var My Lai- (Song My-) massakern 1968 och felriktade amerikanska bombningar av civila mål.

Däremot talades tyst om Viet Congs medvetna terrorkampanj mot Syd-vietnam. Många byar jämnades med marken och invånarna mördades bestialiskt då de vägrade att ställa sig under den så kallade befrielseströrelsens överhöghet.

Detta gällde exempelvis Dak Son (5 december 1967) samt Thanh My (11 juni 1970). Och vid den beryktade massakern i samband med Nordvietnams och Viet Congs offensiv mot den gamla kejsarstaden Huế, på det vietnamesiska nyåret Tết 1968, mördades nära 5 000 personer. Offren utgjordes av aktiva icke-kommunister, opinionsledare, obekväma vittnen med flera. Massakern i Huế följdes av ett flertal liknande händelser – under den nord-

vietnamesiska krigsmaktens offensiv massakrerades ett stort antal människor, bland annat i Binh Dinh-provinsen.

Vidare kan nämnas Viet Congs raketbeskjutningar av civila områden i Mekongflodens delta våren 1974. Den 9 mars dödades till exempel 32 skolbarn och sårades 34 skolbarn och en lärare vid ett sådant angrepp mot en skola.

Samma månad hölls en internationell konferens om situationen i Vietnam i riksdagshuset i Stockholm. Då en Saigonvänlig demonstration krävde att också kommunistidans brott mot Parisavtalet skulle tas upp vid konferensen, svarade statsrådet Bertil Zachrisson att "vi vet ju att det är Saigonregeringen som saboterar freden".

Nguyen Tu Sang dömdes den 29 maj 1975 till döden av en folkdomstol. Han avrättades på platsen. Bilden smugglades ut till Thailand.

Sverige tillhörde som bekant Nordvietnams ivrigaste anhängare i den demokratiska världen, ett ställningstagande som kan sägas ha inletts med Olof Palmes USA-kritiska så kallade Gävle-tal sommaren 1975.

Palme gick själv i spetsen för en opinionsrörelse som i ensidighet torde sakna motsvarighet i något västland, något som ledde till upprepade störningar i umgänget mellan Stockholm och Washington. Alla som gick emot det extrema stödet för Hanoi och Viet Cong avfärdades summariskt som "krigshetsare", "extremister", eller "mccarthyister" för att nämna några tillmälen.

Opinionsyttringar för Saigon och USA-sidan förekom dock. Den 6 maj tågade exempelvis 3 000 personer, varav flera bar amerikanska och sydvietnamesiska flagg-

or, i en demonstration i Göteborg. Ledande kritiker av kommunistidans i svensk opinion var riksdagsmännen Tage Adolffson och Anders Björck (m), pastor Lewi Pethrus (pingströrelsen) samt professor Erik Ask-Upmark i Uppsala. Som organisation gick Demokratisk Allians (DA) i spetsen för denna opinionsbildning.

"Den inre fienden"

Historien har visat att det var den sistnämnda typen av opinion, i Sverige och annorstädes, som fick rätt. Man insåg nämligen att vad Hanoi med hjälp av sin front i Syd-vietnam (bildad i september 1960) var ute efter var att inlemma Syd-vietnam med sin egen totalitära diktatur, byggd på Marx',

Engels' och Ho Chi Minhs läror. De allra flesta av de människor som gick med i demonstrationståg mot "USAs krig i Vietnam" eller skrev under de fem riksdagspartiernas namninsamling "för fred i Vietnam" julen 1972 föreställde sig att sedan fronten och nordvietnameserna segrat i kriget, skulle någon slags humansocialistisk regering med mänskligt ansikte upprättas i Syd-vietnam. För detta talade, sade man, det faktum att i fronten (som i Sverige kallades

FNL) ingick en "tredje kraft" bestående bland annat av buddister och studenter som varken tog parti för Saigon- eller Hanoi-sidan.

De som trodde på det senare scenariot blev lurade. En av dem som insåg det – och även hade kurage nog att erkänna detta, vilket inte alltid varit fallet – var studentledaren Doan Van Toai. Denne fängslades flera gånger av Saigon-administrationen för sitt samröre med Viet Cong och sitt opinionsbildande arbete i studentkretsar. Då kommunistidans triumferat 1975 trodde han att situationen skulle förbättras i alla fall jämfört med hur det var tidigare. Han blev grymt besviken. I sin uppmärksammade bok (skriven tillsammans med David Chanoff 1986) *The Vietnamese Gulag* skriver han:

Den 6 maj 1972 hölls i Göteborg en demonstration i Demokratisk Allians regi mot Hanois försök att införa en kommunistisk diktatur i Sydvietnam.

"Förståelsen grep dem att vad de hade trott på som en hjältemodig kamp för oberoende, av samma slag som de historiska striderna mot kineserna, från början hade manipulerats av en lömsk omänsklighets arkitekter, vida värre än de utländska förtryckarnas styre mot vilket de öst sin galla — — — Vi (och med detta menade jag det vietnamesiska folket) hade kämpat storartat mot våra fiender utifrån, men vi hade varit maktlösa att skydda oss själva från den inre fienden."

Skoningslös Gulag

Doan Van Toai var en av dessa naiva som trodde att "den tredje kraften" skulle kunna bli en kraft att räkna med i det befriade Sydvietnam. Nordvietnameserna hade ju tidigare talat om för dem som ville höra på att man absolut inte hade för avsikt att införa en socialism av samma slag som i nord. I

syd skulle man nämligen bygga på de traditioner som fanns där och respektera folkets röst.

Doan arresterades den 22 juni 1975, mindre än två månader efter Sydvietnams fall, då han var på en konsert i Ho Chi Minh-staden för att lyssna till Vietnams nationalorkester från Hanoi. Orkestern hade just fullbordat ett stycke av Beethoven då Doan fördes bort av vietnamesisk militär. Orsaken till att han gripits var uppenbarligen att han förväxlades med en annan person med liknande namn som stött president Thieu och alliansen med USA.

Doan Van Toai var övertygad om att detta missförstånd skulle klaras ut på högst några dagar. Han hade fel. Trots att myndigheterna måste ha varit medvetna om att de gripit fel man höll de kvar Doan i fängsligt förvar i över två år, till den 2 november 1977. Under denna tid fick Doan en

skakande inblick i de nordvietnamesiska kommunisternas skoningslösa Gulagarki-pelag.

Det är sant att i det "befriade" Sydvietnam skedde inte det osannolika folkmord på över en miljon människor som ägde rum i Pol Pots och Khieu Samphans Kambodja. Den närmaste tiden efter Hanois maktovertagande förekom dock ofta summariska avrättningar efter "domar" av "folkdomstolar" i Ho Chi Minh-stadens gathörn. En utsmugglad pressbild visade exempelvis hur en ung man vid namn Nguyen Tu Sang dömdes till döden av en folkdomstol. Kommunisterna avrättade under denna tid sådana som kallades "terrorister" och "tjuvar" på stället, androm till varnagel.

Allmänt sett var emellertid nordvietnamesernas metod att tvinga folket till underkastelse avsevärt mer sofistikerat än de röda khmerernas blodiga slakt i grannlandet. Doan Van Toai beskriver ett fängelsesystem som i sin cyniska omänsklighet effektivt mal sönder hundratusentals individer som ofta inte har en aning om varför de fängslades.

Doan visste då han släpptes från Le Van Duvet-fängelset fortfarande inte vad han befunnits skyldig till. Han hade ju konsekvent stött oppositionen mot Saigon-regeringen och vid olika tillfällen samarbetat med folk från fronten. Det enda som möjligen kunde anföras emot honom var att han valt att inte gå med i kommunistpartiet och därmed visat "otillräcklig ideologisk medvetenhet".

Om detta var ett brott skulle dock nästan hela Sydvietnams befolkning ha spärats in...

Begick självmord

Ett av de mest skakande vittnesmålen som Doan ger i sin bok gäller Tran Tien Tai, en 25-årig student och medfånge. Denne råkade i slagsmål med en annan fånge om en av de ytterst knappt tilltagna risportioner som fångarnas utfordrades med. Följden blev bestraffning för de båda kombattanterna, vilka dömdes till två månaders isoleringscell på halv matranson. Enbart detta straff kunde medföra döden. Tai ådömdes dock även 30 slag med käpp, att utföras av en tortyrexpert vid namn Tu Cao, vilken tidigare enligt Doan tjänstgjort såväl under fransmännens styre som under Saigon-regeringen.

Efter fem slag kan Tai inte uthärda smärtan längre utan skriker högt. Befälet som leder bestraffningen beordrar då tor-

tyrexperten att börja om från början. Då beträffningen avslutats visar det sig att fången är död. Han har begått självmord genom att bita av tungan. Detta var inte vad fängelsemyndigheterna avsett. Befälet sade till åskådarna vilka kommenderats fram att åse straffets utförande:

"Fånge Tai dog frivilligt. Det var inte revolutionen som dödade honom. Revolutionen önskar inte döda utan omskola. Vi torterar inte fångar som marionetterna gjorde. Om vi måste bestraffa dem så sker det som en far bestraffar en son, för att skola honom. Vi gör detta offentligt, som ni kan se. Om Tran Tien Tai är död, så beror det på att han beslutade döda sig själv, såsom ni alla bevitnat."

I det kommunistiska Vietnam fanns och finns med all sannolikhet otaliga fångar som Tai, offer för ett omänskligt system som inte längre orkar bära sitt öde längre. Alla tar inte livet av sig som Tai. Men alla bryts ned till kropp och själ, och kan heller inte räkna med någon nämnvärd sympati för en omvärld som för länge sedan glömt bort att Vietnam är ett land som man bör inressera sig för.

Så länge det var "högerkrafter" och "USA-imperialister" som härjade var det ingen hejd på protesterna. När socialisterna tog över ruljansen och skötte förtrycket och tortyren bra mycket effektivare än Saigonregeringen hade opinionen hittat andra frågor att engagera sig i.

Vietnam hör till den handfulla länder som envist håller fast vid sin kommunism, till synes obekymrat om denna ideologis totala fiasko världen över.

Omprovning

I länder som USA och Frankrike har en viss omprovning av Vietnamfrågan gjorts bland politiker och intellektuella. De amerikanska vietnamveteranerna fick slutligen sitt monument över de 50 000 soldaterna som stupade, och nyligen gav den amerikanske befälhavaren i kriget mot Irak, Norman Schwarzkopf, i en intervju sitt erkännande till soldaterna som tjänstgjorde i Vietnam. När president Bush på en amerikansk flygbas välkomnade de första hemvändande flygarna erinrade han i sitt tal om att vietnamveteranerna aldrig mer fick glömmas bort.

I Sverige har, bortsett från enstaka artiklar och ledare i huvudsakligen konservativa publikationer, någon sådan omprovning ingalunda skett. Ändå bidrog den svenska regeringen och dess meningsfränder i och utanför De Förenade FNL-grupperna (DFFG) med sitt ställningstagande aktivt till att ett litet kämpande, om än ofullkomligt, land – Sydvietnam – uppslukades av en cynisk och totalitär diktatur med stormaktsresurser från Sovjet och Kina bakom sig.

Man bör i sammanhanget slutligen minnas att Sydvietnam ända fram till krigets slutskede hade en anmärkningsvärt fri press med ett 30-tal dagstidningar (varav de flesta regeringskritiska) enbart i Saigon, samt ett parlament som också gav utrymme för kritik mot den styrande "juntan". □

Fotnot: Doan Van Toai tilläts efter sin frigivning att lämna Vietnam för att förenas med sin hustru, som var fransk medborgare, i Paris.

Av Tommy Hansson

USAs märkliga facit

Vietnam: förlust efter 14 år Irak: seger efter 43 dagar

President George Bush förklarade då de allierades luftbombardemang mot Iraks militära anläggningar inleddes den 16 januari 1991 att detta inte var början på "ett nytt Vietnam". Många förhöll sig trots Bushs försäkran skeptiska och räknade med stora amerikanska och allierade förluster.

Så blev det inte. Bush fick rätt. De allierade lyckades få Saddam Husseins krigsmakt, storleksmässigt den fjärde i världen, på knä på 43 dagar. USA hade lärt historiens läxor.

Kuwaits befrielse och Saddams nederlag var naturligtvis en stor triumf för USA, dess allierade, varav flera arabländer, samt FN. Farhågorna om "ett nytt Vietnam", en militär och politisk förödning omfattande tiotusentals slaktade amerikanska

soldater, kom helt på skam.

Då en första överblick över det irakiska krigets mänskliga förluster gjordes kunde det konstateras att ett drygt hundratal allierade förluster gjorts, detta jämfört med över 100 000 irakiska soldater och något hun-

dratal civilpersoner.

Ho Chi Minh-Vietnams Saddam

Men på andra sätt finns viktiga principiella likheter mellan kriget i Persiska Viken och i Vietnam. Talet om "ett nytt Viet-

nam" är därför ej helt obefogat. Följande likheter kan anföras:

- Både i Vietnam och Persiska viken ingrep USA för att skydda små, utsatta allierade från väpnade aggressioner: Nordvietnam respektive Irak.

- I båda fallen fanns karismatiska krigshetsare på den anfällande sidan: Nordvietnams Saddam Hussein hette Ho Chi Minh. Ho, en kultidol bland västerländska studenter, tillhörde en överklassfamilj som fick sin utbildning i Frankrike. I likhet med Saddam tvekade inte Ho inför några metoder när det gällde att komma till makten och

Ho Chi Minh – vänsterns stora idol. Här porträtterad på KFML(r)s "solidaritets"ta, som 1975 såldes "till förmån för Vietnams återuppbyggnad".

behålla den.

Då Ho vistades i kinesiska Kanton på 1920-talet på kominterns uppdrag var en av hans första åtgärder att ange Phan Boi Chau, den främste ledaren för Vietnams nationalistiska opposition, för fransmännens säkerhetspolis.

Under Hos ledning mördade sedan den antifranska Viet Minh-gerillan en rad politiska ledare, bland andra trotskistledarna Phan Van Hum och Ta Thu Thau, grundaren av Vietnams socialdemokratiska parti och ledaren för Hoa Hao-sekten, Huynh Phu So, ledaren för Konstitutionella partiet, Bui Quang Chieu, ledaren för Nationella partiet, Ho Van Nga samt Dai Viet-partiets ledare Truong Tu Anh.

Det var Ho Chi Minh som tog initiativet både till Viet Minh och dess arvtagare som terrororganisation, Viet Cong eller FNL (Front National de Liberation). På Hos order invaderas slutligen också Sydvietnam av hundratusentals reguljära soldater ur Nordvietnams armé och tunga stridskrafter därur.

• Både till Vietnam och Persiska Viken sände USA stora truppstyrkor liksom betydande kvantiteter militär utrustning och potenta flygstridskrafter.

• I båda stridsområdena samverkade USA med andra länder.

Operationerna i Indokina skedde visserligen ej under FNs överinseende, men faktum är att en rad länder hade trupper i Vietnam förutom de 550 000 USA-soldater som fanns där 1968.

Sydkorea hade flest trupper i Vietnam, 50 000. Sedan kom Thailand med 12 000, Australien med 10 000, Nya Zeeland med 300, Filippinerna med 200 och Republiken Kina/Taiwan med 30. Samtidigt utvidgades och moderniserades den sydvietnamesiska armén.

Historiens läxor

Vad var det då som gick snett i

Vietnam men lyckades i Persiska Viken och som ledde till att Kuwait kunde befrias?

Den läxa som USA hade lärt sig av Vietnam var framförallt att operationen i Mellan Östern måste klaras av på kortast möjliga tid. General Schwarzkopf klargjorde tidigt att kriget mot Irak skulle bli "kort och skarpt".

En annan lärdom var att så vitt det var möjligt se till att endast militära mål träffades av de allierades bomber. Anklagelser om terrorkrig måste till varje pris undvikas.

Vid ett par tillfällen bombades även civila mål i Bagdad av misstag, detta på grund av att irakierna liksom nordvietnameserna placerat militärinstallationer i anslutning till bostadsområden eller sjukhus (minns opinionen kring Bach Mai-sjukhuset).

Slutligen måste de allierade göra allt för att minimera egna personförluster. Det massiva luftkriget mot i första hand Bagdad och det enormt upphaussa-

de Republikanska Gardet syftade ju till att mala sönder den irakiska krigsmakten innan det oundvikliga markkriget för att befria Kuwait sattes i verket. Då det rullade igång den 24 februari skulle det dröja endast 100 timmar innan Kuwaits flagga och bilder på den avsatte emiren ersatt Iraks flagga och idolporträtt av diktatorn i Bagdad.

Kom av sig

Till följd av de allierades extrema framgångar kom den krigsfientliga opinionsbildningen av sig innan den ens hade hunnit börja. Detta givetvis i skarp kontrast till Vietnam-opinionen i väst, vilken var en starkt bidragande orsak till den amerikanska förödmjukelsen och Sydvietnams undergång som fri nation.

Det tog USA 14 år och 50 000 döda soldater att förlora kriget i Vietnam. Det tog samma USA – i samarbete främst med Storbritannien, Frankrike och Saudiarabien – 43 dagar och ett hundratal förluster att i grunden besegra Irak.

Att säkra freden och stabiliteten och lösa alla konflikter i mellanöstern kan dock visa sig bli betydligt svårare än att knäcka Iraks krigsmakt. □

Både i Vietnam och i Persiska viken ingrep USA för att skydda små, utsatta allierade från väpnade aggressioner: från Nordvietnam respektive Irak.

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har sammanställt av Carl G. Holm. Den innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är sammanfattningar av originalkällan, försovitt inte annat markerats med citationstecken.

Tidning frikänd för "olaga arbetsförmedling"

I Sverige är det förbjudet att ordna arbete åt arbetslösa. Åtminstone finns brottet "olaga arbetsförmedling", som innebär att någon tar betalt för den högst samhällsnyttiga tjänsten att ordna arbete åt en olyckligt lottad medmänniska. Arbetsmarknadsstyrelsens mångåriga kamp mot s k skrivbyråer är vid det här laget allmänt känd. Och någon enstaka skrivbyråägare har dömts till böter för brott mot en urmodig lag från 1935, som anser att det är arbetsförmedling att erbjuda utskriftstjänster om det sker i ett annat företags lokaler.

Den till 100 procent med statliga medel finansierade arbetsmarknadsstyrelsen hittar dock ständigt nya företagare att trakassera. Ett sådant var tidningen *The Au Pair Magazine*. Tidningen tog in annonser från amerikanska familjer som sökte au pair flickor (eller -pojkar). Den delades ut gratis och distribuerades t o m via arbetsförmedlingen.

Utgivaren tog betalt av de familjer som sökte en au pair, mellan 300 och 400 dollar. För det blev han åtalad för "olaga arbetsförmedling" och fälld av Stockholms tingsrätt. Svea hovrätt frikände dock tidningsutgivaren, med hänvisning till att det faktiskt är tillåtet att publicera platsannonser.

The Au Pair Magazine's brottslighet bestod enligt tingsrätten av att den förmedlade svar på annonserna via tidningens kontor, den som sökte en au pair annonserade inte öppet. Riksåklagaren (till 100 procent finansierad med skattemedel) har nu överklagat Svea hovrätts friande dom till Högsta domstolen och begärt prövningstillstånd.

Ett annat företag som har problem med arbetsförmedlingslagen är Akademiker-service, som lagt upp ett dataregister på nyutbildade akademiker. Företag klan vända sig till Akademikerservice och begära en förteckning över nyutexaminerade med

lämplig utbildning – till de arbetssökande nyutexaminerades stora glädje. Men inte till arbetsmarknadsmyndigheternas. Dock har företaget hittills klarat sig utan åtal. Ungefär fem procent av de akademiker som söker ett arbete använder sig av arbetsförmedlingen... För icke-akademiker är det hela tolv procent som hittar ett arbete via arbetsförmedlingen.

Gratis "head-hunting"

Även s k "head-hunting", jakt på direktörer, är i princip förbehållen arbetsförmedlingen. Det finns visserligen ett dussintal firmor som lever gott på att ta ut arvoden på i storleksordningen en halv miljon för att leta fram en framgångsrik företagsledare. Men i princip är den verksamheten förbjuden. Arbetsmarknadsstyrelsen har dock aldrig vågat sig på att stämma ett headhunting-företag.

Styrelsen är väl medveten om att arbetsförmedlingen aldrig förmedlar verkställande direktörer. Helt omedvetna om det är dock arbetsförmedlingen i Landskrona, där herrarna Jörgen Dahlin och Mats Persson hoppas få en miljon kronor för att börja rekrytera chefer på mellannivå med "head-hunting-metoder". Avsikten är alltså att skattebetalarna skall tvingas betala de tjänster som företagen hittills ansett sig beredda att betala för själva.

Socialisering av Stadshypotek

Stadshypoteksföreningarna är en speciell form av finansiella kooperativ, som byggt upp anseende sedan 1800-talet. Företagsformen är dock otidsenlig och det har under åtskilliga år diskuterats att göra om företagsformen till aktiebolag. Det naturliga sättet att göra detta är att göra kunderna – låntagarna – till aktieägare. På ungefär motsvarande sätt som skedde med det ömsesidiga försäkringsbolaget Trygg-Hansa, där försäkringstagarna fick aktier sig tillskiftade (Försäkringsbolaget Wasa kommer att göra samma sak nästa år). Men för Stadshypoteksföreningarnas gemensamma organ Stadshypotekskassan finns en statlig borgen på 25 miljarder kronor.

Staten har aldrig betalt ett öre på grund av sitt borgensåtagande och lär inte behöva göra det i framtiden heller. Stadshypoteksföreningarna är genomsolida. Trots den nästan obefintliga risken tar staten ut en avgift på 0,33 procent per år. Och anser sig dessutom plötsligt äga Stadshypotek. När bolaget skall göras om till aktiebolag sker det genom en proposition (vissa lagändringar behövs helt visst för att saken skulle kunna genomföras), men i propositionen finns förslaget att staten lägger beslag på Stadshypoteksföreningarnas egna kapital. Det är enligt den officiella redovisningen 12 miljarder kronor, men värdet kan bedömas vara betydligt större.

Lagrådet, den grupp höga domare som bl a skall bedöma regeringsförslagets grundlagsenlighet tar avstånd från innehållet i förslaget. Rådet konstaterar att hypo-

teksinrättningarna inte är statliga organ, och därför har staten inga äganderättsliga anspråk. Men regeringen struntar högaktningfullt i lagrådets synpunkter och lägger ändå fram förslaget om socialisering av Stadshypotekets tillgångar.

Det är fråga om en gigantisk ekonomisk brottslighet som t o m får Sveriges genom tiderna största skattefuskkaffar att förblekna. Också där var det för övrigt staten som var boven. Televerket struntade nämligen år efter år att betala moms på de telefoner som såldes, trots att telefoner var mervärdeskattepliktiga och trots att alla konkurrenter betalade moms. När saken avslöjades (av en konkurrent som började granska Televerkets kalkyler) var fusket uppe i en omfattning på tre miljarder kronor.

Inga rättsliga åtgärder vidtogs mot Televerket eller dess generaldirektör Tony Hagström, trots att "futtiga" hundratusen i skattefusk normalt anses vara skäl för åtal. Vi skall inte vänta oss att en enda person i regeringen eller riksdagen får skaka galler, även om de tillskansar sig 12 miljarder kronor av enskilt ägda medel.

Sverige är unikt

Det är socialdemokraternas slagord inför valet i höst. Visst har de rätt. En unik sak är att ett regeringsparti kan göra en valfilm på temat "Sverige är unikt" och låta handlingen utspelas i Frankrike. Där en urinivånare förvånas över att den besökande svensken har fem veckors semester. Den "dumme svensken" skall tydligen inbillas att något annat gäller i Europa. Och visst varierar semesterns längd i Europa.

Men just i Frankrike råkar den vara fem veckor. Liksom fallet är i Danmark och Storbritannien. I Tyskland, Nederländerna, Italien och Finland är det dock normalt med – just det – sex veckors semester. I de socialdemokratiskt styrda länderna Norge, Grekland och Spanien ligger däremot normalsemestern nere på fyra veckor.

Skattmasen ordnar mat åt grisarna

Det nya "enkla skattesystemet" har ordnat fin mat åt grisarna i Västerbotten. Vid sjukhuset i Skellefteå såldes tidigare överbliven mat till personalen. Men fr o m i år skulle försäljning under butikspriser föranleda skatt och sociala avgifter och en förskräcklig massa byråkrati. Sjukhuset fann att den enda hållbara lösningen var att istället sälja maten som grisamat.

Miljon till terroristpropaganda

Skattebetalarna i det socialdemokratiskt styrda Malmö ställer generöst upp med ett miljonbidrag till Fakirteatern, för att den skall kunna sätta upp en pjäs som hyllar den tyska terrorismen i form av Baader-Meinhof-ligan. Ligan har dussintals bestialiska mord på sitt samvete, bl a mordet på två tyska ambassadtjänstemän i Stockholm 1975. Den planerade också att kidnappa dåvarande statsrådet Anna-Greta Leijon, men planen spräcktes av SÄPO.

"Frivilliga bidrag" slukas av dödfödda filmprojekt

Svenska biografier betalar tio procent av sina biljettintäkter till Filminstitutet. Detta enligt en "frivillig överenskommelse"

Filmen *Gjutaren* sågs på bio av totalt 88 personer...

med staten. Frivilligheten bestod i att staten hotade med en speciell filmskatt om inte branschen gick med på att betala. Det finns även motsvarande avgifter på videofilmer, statliga anslag m m.

Filminstitutet är en socialistisk hydra som ser till att de populära publikfilmerna tvingas vara med och finansiera dödfödda socialistiska "kulturfilmer". Ungefär som det är tänkt att den nya markbundna TV-kanalen skall tvingas betala en speciell avgift för att Sveriges Television skall kunna fortsätta att göra program som publiken inte vill se.

Budgetåret 1989/90 disponerade filminstitutet intäkter på 279 miljoner kronor, vilket kan jämföras med biografbranschens sammanlagda biljettintäkter på 783 miljoner kronor!

Bland de svenska långfilmer som fått generöst bistånd från Filminstitutet kan nämnas Torgny Anderbergs *Tåg till himlen* som samlade en total publik på 481 perso-

ner (biljettintäkter 19.150 kronor), Yngve Baums *Människans värde* (publik på 148 personer, biljettintäkter 6.040 kronor) och Jean Hermansons *Gjutarna* (publik 88 personer, biljettintäkter 3.720 kronor). Det bör observeras att siffrorna inte avser en enskild föreställning, utan summan av samtliga föreställningar.

Framgångsrika svenska filmer når en publik på ungefär en halv miljon, med enstaka undantag som det aktuella året *Jönssonligan på Mallorca*, som hade en publik på nära en miljon.

Storsatsning fiasko

Regeringen har avsatt 688 miljoner i särskilt lönebidrag till de arbetsgivare som anställer förtidspensionärer. Bidraget ingår som ett led i regeringens program att öka

utbudet av arbetskraft (som började tänkas ut när industrin skrek efter folk för några år sedan, och som är färdigt lagom till dess att tiotusentals människor förlorar sina arbeten på grund av dåliga konjunkturen...) De nära 700 miljonerna av skattebetalarnas pengar har hittills gett magert resultat. Vid årsskiftet hade 400 miljoner av pengarna gjorts till-

gängliga och då medverkat till fyra anställningar...

Pierre Schori behövde inte värvas

säger den avhoppade KGB-mannen Oleg Gordievskij i en intervju i tidningen Z. Pierre Schori var så förvånansvärt hjälpsam och sovjetvänlig att KGB aldrig behövde göra några värvningsförsök, berättar Gordievskij.

Blyfritt i tanken?

Har Du blyfritt i tanken? Bra, Du gör en insats för vår miljö. Biltrafikens samlade utsläpp av bly i naturen är genom den blyfria bensinen nere i 400 ton. I slutet av 1960-talet spred bilarna 2 400 ton bly. Ett växande problem är däremot sportskyttet. Varje år sprids nu 1 000 ton blyhagel i naturen. Fåglarna pickar med förkärlek i sig blyhagel de hittar på marken och blyet ackumuleras därmed i näringskedjan.

UTLANDS-NYTT

"Folkomröstning"

Boris Jeltsin ordnade en särskild folkomröstning på de tre japanska öarna Kunashiri, Etorofu, Shikotan och den lilla ögruppen Habomai. Ett område som erövrades av Sovjet dagarna mellan bomberna över Hiroshima och Nagasaki i Andra världskrigets slutskede.

En förkrossande majoritet krävde att få vara kvar som en del av Ryssland, ett utslag som ställde till vissa problem för Michail Gorbatsjov. De japanska invånarna på öarna fördrevs av de ryska ockupationsstrupperna och hela befolkningen består idag av inflyttade representanter för ockupationsmakten.

Öarna var än gång mycket natursköna och än idag har de rika skogar och fiskevatten och dessutom energi i form av varma källor. Den kommunistiska rovdriften har dock gjort öarna till rena sophögarna. Fiskkonservfabriker och militära förband släpper ut sitt avfall utan någon som helst rening.

Flykt från Hongkong

Mer än tusen Hongkong-bor i månaden flyttar nu till USA, Australien eller Kanada. Vancouver har på några år blivit ett centrum för kinesisk företagsamhet. De driftiga Hongkong-borna, vana vid världens mest fria marknadsekonomi, litar inte på löftena att de skall få behålla det ekonomiska systemet efter det att Kommunist-Kina tar över kolonin från britterna 1997.

Dollar i Argentina

I Argentina avskaffades för några år sedan peson som valuta. Istället infördes australen, som inledningsvis var värd en dollar. Idag är en dollar värd 10 000 australer och den ersätts nu av en ny peso som inledningsvis får ett värde på en dollar...

Det som möjligen skiljer den nya valutareformen från det sena 1980-talets är att dollarn i början av april gjordes till "lagligt betalningsmedel". Med dollarn parallellt med den inhemska valutan borde det finnas förutsättningar att komma runt de latinamerikanska ekonomiernas ständiga inflationsproblem. Panama har sedan decennier tagit steget fullt ut och använder dollarn som enda betalningsmedel. Frågan är dock om den "nationella stoltheten" i

det nationalistiska Latinamerika kan bära att dollarn är lagligt fungerande betalningsmedel. I andra länder med ansvarslös ekonomisk politik har dock dollarn (Rumänien) eller D-marken (Jugoslavien) framgångsrikt kunnat fungera som en stabiliserande faktor.

Nationalsocialist eller vänstersocialist?

Den unge norske nationalsocialisten Ole Kristian Brastad har avtjänat fängelsestraff för det han gjorde sig skyldig till som medlem i Nasjonalt Folkeparti. I fängelset kom han fram till att Sosialistisk Venstre (Norges motsvarighet till Vänsterpartiet) svarade för en bättre form av socialism än Nasjonalt Folkeparti.

Sin uppfattning om socialismen och om judar och Israel har Brastad inte behövt ändra i sin nya hemvist. Han har beretts stort utrymme för att utveckla sin syn på Israel och PLO i det norska socialistiska ungdomsförbundets tidskrift *Press*.

(*Fremskritt, Oslo*)

Kuba drar sig ur Kongo...

När Sovjet inte längre har råd att betala ställer Kuba inte längre upp. Det gäller Angola, där kubanernas tillbakadragande lett till en överenskommelse mellan den tidigare kommunistiska regeringen och den anti-kommunistiska UNITA-gerillan. Det gäller Etiopien och Guinea-Bissau. Det gäller också Kongo. De sista kubanska soldaterna har nyligen lämnat Kongo, som dessutom bytt namn från *Folkrepubliken Kongo* till *Republiken Kongo*. En sådan namnändring betyder mycket i praktisk politik.

(*The Economist, London*)

...men på Kuba hårdnar förtrycket

De lättnader som kunde noteras på Kuba 1987 och 1988 är nu som bortblåsta. De som kämpar för mänskliga rättigheter kastas i fängelse. De få som inte befinner sig bakom galler får inga arbeten och trasseras av säkerhetsagenter och kommunistiska pöbelhopar. Så samlades t ex 200 människor utanför människorättsaktivisten Sebastian Arcos bostad och ropade "ner med maskarna" (vilket är Castro-regimens beteckning på dem som kämpar för mänsk-

liga rättigheter). Ett oroande tecken på den allt kärvare situationen är att den lokala tankepolisen – kommitéerna till revolutionens försvar (som finns i vartenda kvarter på Kuba) – numera är underordnade militären.

(*International Herald Tribune, Paris*)

Bush vågar

När Dalai Lama besökte Skandinavien vågade inga ledande politiker träffa den tibetanske politiske och religiöse ledaren – efter protester från det kommuniststyrda Kina. När Dalai Lama nyligen besökte USA protesterade kineserna lika högljutt. Men USAs president står – i motsats till skandinaviska politiker på t o m ganska låg nivå – för grundläggande världen om frihet och självbestämmande. George Bush tog emot Dalai Lama, som också gavs ett extatiskt mottagande i den amerikanska Kongressen.

Försvara freden – med krigsleksaker

Lärarnas Tidning berättar i ett reportage om en förskola i östra Berlin hur det var förr i tiden. I det Tyskland som Sverige var så mån om att upprätthålla goda förbindelser med. Förskoleföreståndarinnan Renate Lösel berättar att barnen enligt direktiven från den dåvarande östtyska regeringen skulle "förberedas för att försvara freden". Det skede genom krigsleksaker och krigsleksaker. Sådan är socialismen...

Det dukade bordet

"Vårt bord skall dukas med allt det bästa och mesta världen har att erbjuda, resmål jorden runt kommer att öppnas för oss, vår industri kommer att blomstra och nå berömmelse, och år 1990 kommer bostadsbrist att vara ett minne blott i vår kommunistiska stat. Om det kapitalistiska västtyska samhället då än består kommer det att vara hopplöst omodernt och eftersatt, och vår stolta förebild Moskva kommer att vara den stad dit pilgrimer från all världen vallfärdar" Så sade den östtyske partiledaren Walter Ulbricht i ett tal våren 1961, kort innan Berlinmuren byggdes.

Brottsligheten i Sovjet

"Den socialistiska människan" antogs inte begå några brott. De dök i alla fall inte upp i den officiella statistiken, där lögnen var satt i system. Nu finns det siffror att tillgå i det en gång så slutna samhället. Och den

sanning som uppenbaras är skrämmande. Varje år mördas 15 000 människor. 1988 dödades 263 poliser, 1989 över 340.

Värst på utsläpp

De tidigare kommunistiska områdena i östra Europa är de värst nedsmutsade i världen – tillsammans med det ännu kommunistiska Sovjet. Den amerikanska organisationen Worldwatch Institute berättar att ett enda brunkolskraftverk i Boxberg i f d Östtyskland varje år sprider mer svavel-dioxid än Norge och Danmark tillsammans.

Östra Tyskland står för lika stora kvicksilverutsläpp som resten av Europa – 500 ton i östra Tyskland mot 400 ton i övriga Europa (varav tre ton i Sverige). I Tjecko-Slovakien anses fortfarande hälften av dricksvattnet vara "otjänligt för människor". (Göteborgs-Posten)

Inte fullt så illa

I omställningen till en fri ekonomi tycks det för tillfället gå dåligt i ekonomierna i Polen, Tjecko-Slovakien och östra Tyskland. Och visst dyker det upp problem när länderna tvingas städa upp efter över 40 års socialism. Men en blick i den officiella statistiken kan vara missvisande.

Tidigare försökte alla företagsledningarna överdriva de produktionssiffror och resultat som rapporterades – uppfylldes eller överträffades femårsplanen blev det extra bonus. Idag försöker alla minimera motsvarande tal – för den som gör fina resultat väntar högre skatter!

Tvättar SAP Stasis pengar?

SED, det östtyska socialistiska enhetspartiet, numera omdöpt till PDS, efterlämnade en förmögenhet på 15 miljarder kronor. Funktionärerna i PDS har med hjälp av tidigare Stasi-medarbetare försökt smuggla ut hundratals miljoner ur landet.

Enligt uppgift har svenska SAP hjälpt PDS att "tvätta" miljoner från Östtyskland, för att göra dem placeringsbara i schweiziska banker. PDS-funktionärerna skall ha reagerat mot de höga provisioner som de svenska socialistiska bröderna krävt för sina tjänster. (Den Svenska Marknaden)

Sänkt turistmoms

För att få fart på den spanska turismen halveras momsen på hotellrum. Momsen i Spanien är för hotellrum f n 12 procent och kommer alltså att sänkas till 6 procent. Sveriges insats för turism till Sverige var

att förra året höja hotellmomsen från 12,87 till 25 procent – någon sänkning planeras inte. (Sky News)

Diskriminering avslöjad

I USA finns en rad program för att motverka vad som kallas "diskriminering" av minoriteter, s k affirmative action. De har utvecklats till att omfatta även majoriteter, sedan kvinnogrupper krävt att motsvarande regler som tillämpats för negrer skall tillämpas också för kvinnor. Homosexuella, överviktiga m fl går nu till attack för att ta till vara sina intressen.

Stora företag hamnar i en omöjlig situation när de måste anpassa sin arbetsstyrka så att dess sammansättning motsvarar befolkningen på dussintals olika sätt. Och även små företag råkar illa ut – ett företag med ett dussintal anställda i Chicago tvingades avskeda latinamerikaner för att anställa negrer. Både latinamerikaner och negrer är prioriterade grupper och det lilla företaget hade en osedvanligt stor andel anställda av dessa kategorier – men blandningen var inte den rätta.

Fö är just "latinamerikan" ett känsligt – och nu även i domstol omstritt begrepp. I flertalet lagar talas det nämligen om amerikaner med "hispanic names". Vilket innebär att ättlingar till immigranter från Spanien och Portugal räknas till gruppen "förfördelade minoriteter", medan latinamerikaner stämt företag som räknat spanjorer till "minoritetskvoten".

En skandal på diskrimineringsområdet avslöjades nyligen när den vite Larry P. Holman ansökte om ett arbete hos James

River Corp i Virginia. Han fick genomgå en test, som fastställdes av arbetsmarknadsmyndigheterna. James River Corp är ett storföretag och de tvingas följa de strikta reglerna för anställning av olika minoriteter.

För att i domstol kunna bevisa att man gjort rätt i sina anställningsbeslut anlidade företaget ett statligt "anställningstest", som använts sedan 1981 och som utarbetats av Arbetsmarknadsdepartementet i Washington. Haken var dock att poängsammanräkning justerades efter ras – negrer och latinamerikaner fick högre poäng än asiatiska invandrare och vita som gav exakt samma svar.

På grund av testet fick inte Larry P. Holman det jobb han annars skulle ha fått. Sedan saken avslöjats har testet stoppats tills vidare "för utredning". Det har dock använts i nio år för hundratals arbets-sökande. (Reason Magazine)

Frispråkig finansminister

Den tjecko-slovakiske finansministern Vaclav Klaus talade för en tid sedan vid den amerikanska libertarianska organisationen Cato Institute i Washington. Vaclav Klaus är vad som i Sverige kallas nyliberal (se intervjun med Klaus i Contra nr 7 1990).

Klaus skämtade med amerikanerna och sa att han hellre än amerikanskt ekonomiskt bistånd såge att USA kallade hem alla de vänstervridna intellektuella, som sedan de misslyckats med att sprida sina idéer i Väst, nu flytt till Östeuropa för att där argumentera mot den fria marknadsekonomin.

BREV TILL CONTRA

Välkommen med Din insändare! Skriv kort! Insändare under pseudonym införes ej.

Bryt mot kränkande lagar!

Som i de flesta samhällen är även vårt samhälle uppbyggt kring en fasansfull mängd lagar och restriktioner. Alla lagar och restriktioner existerar i grund och botten av en orsak: att reglera och styra alla människors friheter.

Varje dag tvingas Du och jag att följa och samtidigt finansiera detta "samhälle", som i grunden innebär politikernas samhälle. Samhället där människor egentligen lever under de villkor som endast en viss majoritet av väljarna har bestämt skall råda. Var minoritetens åsikt är spelar ingen roll i detta Demokratiska Samhälle.

För att kunna åstadkomma en förändring och få bort detta odemokratiska etablissemanng måste vi göra klart för oss var gränserna för friheten skall sättas. När sedan gränserna är satta, måste det vara statens uppgift att se till att lagarna följs. Lagbrott skall givetvis bestraffas även i detta fria samhälle. Men vad blir då lagbrott?

Friheten måste innebära att varje människa skall få bestämma över sitt eget liv. Därmed är det självklart att en människa aldrig skall få ta kontroll över en annan människas liv. Man skall t ex aldrig få döda någon, göra någon människa till sin slav, och heller aldrig tilltvinga sig en annan människas egendom. respekterar varje människa dessa grundläggande ramar, skall varje individ tillåtas sin fullaste frihet; dvs sitt liv.

I praktiken kommer detta samhälle, som brukar betecknas som "Det civiliserade samhället", aldrig att kräva tvång – så länge som lagarna respekteras. Det kommer aldrig mer att existera skatter, ensamrätt för staten att sända TV- och radioprogram, myndigheter som t ex kan förbjuda människor att öppna egen restaurang, myndigheter som tvingar mig att göra värnplikt. Tänk om jag känner att jag verkligen inte vill delta i den verksamhet som t ex försvaret innebär. Skall jag då inte få göra det som jag känner vara lämpligast för mig och mitt liv?

För att slutligen klarlägga det hela, kommer politikernas uppgift endast att sträcka sig över tre viktiga organisationer, tre organisationer som har det gemensamt

att de ska vaka över medborgarna och skydda dem från yttre och inre fiender. Därför skall staten ha hand om polisen, försvaret och rättsväsendet.

Formen för att finansiera staten kan diskuteras. Finansieringen bör ske mer eller mindre frivilligt. Antingen kan det sättas en avgift på vissa varor, eller man skulle kunna finansiera verksamhet med Lotto. Inkomsterna från dessa spelformer är otroligt stora.

För att finansiera statens ovan nämnda tre uppgifter krävs endast 5 till 7 procent av BNP. Idag betalar vi nästan 60 procent av BNP i skatt. Alltså betalar vi mer än 50 procent av vår BNP till staten för att den skall kränka vår frihet!

Det är dags att bryta mot kränkande lagar! Jobba svart, bränna egen alkohol och sända radioprogram vid sidan av närradion, är bara exempel på vad man kan göra för att bryta med förmyndariet. Använd fantasin!

Anders Wollin

Ta fram blåslampor!

Den kommunistiska ideologin har entydigt förverkat sin rätt till existens, och dess sista resa mot en kvalfull död i historiens skräckkabinett bör bli en odysse att minnas inför framtiden. Återigen måste vi ta fram blåslamporna från nationalsocialismens dagar, och ställa de ansvariga inför tribunalerna.

Kommunismens fall kan på många sätt jämföras med nazismens kollaps efter Andra världskriget. Två fasansfulla ideologier som kantats av trångsynt fanatism, folkligt lidande, statsterrorism mot medborgarna, förtryck och vanstyre, idéer som fick sin slutgiltiga dom av folkets och förnuftets obehagliga järnåra.

Scenariot överensstämmer sånär som på en viktig punkt, nämligen att de ansvariga och medskyldiga till den kommunistiska terrorn ännu inte ställts till svars för sina handlingar. När får vi se Honecker, Castro och Jaruzelski dömas i samma domstolar som dömdes Göring och Hess i Nürnberg? När får vi se Lars Werner och Sven Wollter bli utsatta för samma offentliga och objektiva granskning som de svenska na-

tionalsocialisterna så riktigt blev utsatta för?

I den fria världen har vi ett särskilt ansvar som demokratins förkämpar att hjälpa medborgarna i de fallna diktaturena att göra upp med det som varit och se till att en framtid i frihet kan byggas upp. Hämd är sällan rätta vapnet, då den har en förmåga att utlösa en okontrollerad despoti som inte gagnar någon. Men likafullt krävs upprättelse för de människor som genomlidit förtrycket. De som stödde nationalsocialismen med sin politik, och de som utförde det praktiska hantverket, blev rättmätigt dömda och straffade för sina gärningar.

Nu måste blåslamporna också tändas mot de som arbetat för kommunismen, ty Östeuropas och Tredje världens medborgare måste få sin slutgiltiga upprättelse för lidandet. Mänskligheten behöver på nytt dra lärdom av historien, annars hotar den att upprepa sig ännu en gång och hoppet om en värld i fred, samförstånd och demokrati kommer att te sig allt avlägsnare i en värld med människor som förtjänar ett bättre öde än att vara slavar under förtryckets bojar.

Nichlas Johansson

Rättelse av rättelse

Ber härmed om rättelse av notisen "Sakfel om pass" i Contra 2/991.

Helge Forsell vill ha det till att det inte var Sveriges dåvarande pronazistiska och socialdemokratiska regering som ställde krav på Nazityskland att stämpla judarnas pass med "J".

Han påstår att kravet kom från dåvarande rabbinen i Stockholms judiska församling. Detta är fullkomligt fel! Visst var denne rabbin måttligt intresserad – liksom menigheten i hans församling – av större judisk invandring. Men detta berodde ju på Sveriges flirtande med nazisterna. Judarna i Sverige var skräckslagna, vilket inte var så underligt med tanke på vad som senare blivit känt om juderegistren etc.

Varken denne rabbin eller någon annan jude skulle ha begärt denna skändlighet. Initiativet till "igenkänningsmärket" i judepassen kom från Sverige och Schweiz. Egendomligt nog bibehöll såväl Sverige som Schweiz lagen om förbud mot ritualslakt, ett förbud inspirerat av Nazityskland, som "värnande" om djurens väl...

Marek Zyto

Stasi tog vid där Gestapo slutade

En halv miljon Stasi-agenter kartlade allt som skedde i Östtyskland. Stasis skugga kommer att leva i decennier även i det nya fria, demokratiska och enade Tyskland. Stasi tog vid där Gestapo upphörde och först 1990 kunde tyskarna i de östra landsdelarna ta itu med följderna av 57 års socialism.

Östra Tyskland upplevde 57 års förtryck innan det socialistiska öket (först brunt och sedan rött) kunde kastas av. 57 år då staten kunde företa sig vad den ville mot medborgarna i "folkets", "partiets" (vilket det nu var) eller "den ariska rasens" namn. Otoliga brott finns begravna i arkiven.

Dags att gräva i arkiven

Regeringen i Bonn har utsett en protestantisk präst från Rostock, Joachim Gauck, att granska arkiven. Gauck har tusen medarbetare till sitt förfogande. Gaucks far blev deporterad till Sibirien. Och hans barn vägrades tillträde till universitetet, för att deras far vägrade att underkasta sig direktiven.

Men bland medarbetarna finns säkert åtskilliga dolda Stasi-agenter. Det finns också en privat organisation, som heter "Dokumentationszentrum zur Aufklärung der SED-Verbrechen e.V." [Dokumentationscentralen för uppkärlandet av Socialistiska Enhetspartiets (Kommunistpartiets) brott] som bedriver undersökningsarbete under ledning av Siegmur Faust.

Trots kommunistregimens fall lever Stasi kvar. I östra och västra Tyskland. Parallellt med

att Stasi-agenter avslöjas i det politiska livet, försöker det riktiga Stasi (som verkar underjordiskt) beskylla oskyldiga för samarbete med Stasi.

Inte nog med att Stasi därigenom kan stoppa karriären för Stasis fiender, de kan också så småningom lyckas skapa sådan förvirring att påståenden om Stasi-medarbetarskap inte längre tas på allvar eftersom alla av

betydelse blir beskyllda. Därigenom kan de riktiga fula fiskarna få större möjligheter att klara sig.

När medborgargrupper i slutet av 1989 och början av 1990 stormade Stasis byggnader för att komma åt arkiven hade Stasi egna agenter i folkhoppen och de ledde förstörelsen av sådant som skulle kunna vara känsligt för Stasi själv.

Allmänt anses idag den kristdemokratiska inrikesministern i regeringen som övergångsvis styrde Östtyskland efter kommunismens fall, Peter-Michael Diestel, ha varit Stasi-agent. Det var han som hade huvudansvaret för att avveckla Stasi och se

till att de ansvariga ställdes till svars. Inte att undra på att han sedan förlorade stort i valet i delstaten Brandenburg, den enda delstat i östra Tyskland där kristdemokraterna inte blev största parti.

Sex miljoner registrerade

Över sex miljoner människor fanns i Stasis arkiv (varav två miljoner var västtyskar). Stasi hade 85 000 heltidsanställda och en halv miljon av Östtysklands 16 miljoner invånare var – frivilligt eller ofrivilligt – uppgiftslämnare till Stasi.

Metoderna att vinna nya spioner var de vanliga: Från tonår-

I Suhl i Thüringer Wald höll Stasi på att bygga en enorm "korrektionsanstalt". Men anstalten hann aldrig bli färdig. Östtysklands fall kom emellan.

ingen skulle slippa åtal för snatteri om han började arbeta för Stasi till pensionären som skulle få oåtkomlig och livsnödvändig medicin från Väst om hon berättade om misstänkta personer i omgivningen.

Bara vid huvudkontoret i Berlin fanns 30 000 anställda. Chefen för MfS, Ministerium für Staatssicherheit, Erich Mielke är idag fängslad i väntan på rättegång.

Idag vet vi mycket som tidigare var dolt. T ex att 2 000 Stasi-medarbetare ägnade sig åt att i hemlighet läsa oppositionellas brev, särskilt brev till och från Väst. Viktiga postkontor hade särskilda Stasi-avdelningar, där brev för- eller eftersorterades för att ge underlag för Stasis arbete. 1 500 man ägnade sig åt telefonavlyssning.

I Operan i Dresden fanns det mikrofoner installerade i salongens stolar! Stasi hade t o m agenter med på landskamper i idrott för att notera vilka som inte hejade tillräckligt entusiastiskt på hemmalaget. Stasis hemliga arkiv omfattar 170 hyllkilometer!

Pamparna levde lyxliv

Med en så jättelik organisation – och en chef som sade att man inte kunde lita på någon – var det naturligt att bilda en inre elitorganisation som spionerade på spionerna. Hittills har 2 000 medlemmar i elitstyrkan OIBE avslöjats.

De var placerade runt om i den östtyska administrationen och i de östtyska företagen, med främsta uppgift att övervaka att de vanliga Stasi-rapportörerna (som inte kände till vilka som var med i OIBE) skötte sig enligt ritningarna. Det finns dock massor med ännu inte avslöjade Stasi- och OIBE-medarbetare, som arbetar i det tysta för att uppnå de gamla målen med hjälp av de gamla kamratgängen.

De som tillhörde toppskiktet inom Stasi kunde leva ett luxu-

öst pampliv av det slag som varit så karaktäristiskt för alla den ekonomiska misärens länder i Östeuropa. Vi berättade redan förra året i Contra om den exklusiva semesteranläggningen An der Wolfener Mühle, där Stasi-medarbetare också kunde ordna exklusiva arbetsmöten. Och vid jakterna på det 6 000 hektar stora reserverade vildmarksområdet nedlagga omkring 200 rådjur och hjortar om året.

Stöd till terrorister

De allra flesta i Stasi arbetade med inrikesspionage. Bara 4 000 ägnade sig (mycket framgångsrikt) åt spioneri utomlands, under ledning av den effektive och fruktade spionchefen Markus Wolf (han pensionerade sig och lämnade Tyskland 1987, han är efterlyst i sin frånvaro).

Stasi hade sitt finger med i det mesta som rörde terrorism. Både "privatterrorism" och "statsterrorism". I Massow söder om Berlin hade Stasi ett träningsläger där irakiska hemliga polisen Muhabarar fick träning. I kurserna ingick bl a ingående kännedom om biologiska och kemiska vapen. Också Syrien och Libyen fick hjälp av regimen i Öst.

Men det var inte bara den "officiella" säkerhetspolisen i de här länderna som fick ta del av utbildningen. "Privata" terrorister fick också gå i skola, något som bekräftats av avhoppade medlemmar i Baader-Meinhof-ligan (Röda arméfractionen). Flera av de ledande medlemmarna i Baader-Meinhof-ligan skyddades i Öst har det nu också visat sig. Och en del flyttade tyst över till Öst för att "pensionera" sig från "aktiv terroristtjänst".

Stasi ordnade lägenheter, nya namn och nya arbeten. Världens mest beryktade terrorist, venezolanen Ramirez Illich Sanchez, Carlos, fick också generös hjälp att åka in och ut ur landet av Stasi. När hela Västtyskland mobiliserades för terroristjakt slus-

1 500 personer ägnade sig åt telefonavlyssning. Stasi hade t o m lyckats avlyssna förbundskansler Helmut Kohls telefon.

sades terroristerna snabbt över till av den östtyska staten skyddade lägenheter utanför västtyska polisens kontroll.

När det av många amerikanska soldater besökta diskoteket La Belle sprängdes i Väst-Berlin 1986 (två döda och 200 skadade) ledde spåren snabbt till Öst. Och nu har de spåren kunnat grävas fram. Det var en Stasi-operation i samarbete med Libyen. Men de dokument som handlade om saken hade på något sätt manipulerats i efterhand – av Stasi självt, när det var oundvikligt att sanningen skulle komma fram lyckades man trots allt skydda en del av sina egna.

Stasis inflytande finns kvar!

I östra Tyskland kan det ännu gå illa för den som motarbetas av Stasi. Roswitha Hünsche fick nyligen sparken från sitt ingen-

jörsjobb, efter femton års tjänst. Arbetsbrist hävdade chefen, som dock snart hade nyanställt frun till en gammal bekant, som tidigare var Stasi-pamp. Roswitha hade anslutit sig till det konservativa partiet DSU. Det räckte för att ge henne sparken. Även i det nu fria Tyskland.

Det är därför en grannliga uppgift att gå till botten med de många brott som Stasi begått och ställa de ansvariga till svars. Så att till exempel de ansvariga domarna i målet mot teologistudenterna Ulrich Schacht inte kan fortsätta i ansvarig myndighetsbefattning i det nya demokratiska Tyskland.

De tre, herrarna Passon och Gebhardt och fru Hübner, dömdes 1973 Schacht till sju års fängelse för statsfientliga yttranden; han hade nämligen hävdad att det inte fanns någon yttrandefrihet i Östtyskland. □

Av Björn Arrhén

Diplomatins sällsamma värld

Idag diskuteras i många länder en ombildning av utrikestjänsten. I en progressiv värld, där teknik och vetenskap allt mer tar överhanden, är ambassader och diplomater i nuvarande gestaltning omoderna.

Ett belevat uppförande, konversationsförmåga och akademiska betyg i statskunskap räcker inte för att nutidens diplomater ska kunna fullfölja sina arbetsuppgifter. Vad som behövs är en diplomatkår som förstår sig på teknisk utveckling, handels- och näringspolitik och global marknadsföring.

Men ännu lever den diplomatiska kåren sitt eget liv: Fortfarande flödar champanjen och den ryska kaviaren frestar på sitt isblock...

Så länge suveräna stater existerat har det varit nödvändigt för makt-havarna att upprätta mer eller mindre fasta förbindelser med andra länder. Konsten att framlägga en åsikt på ett smidigt sätt, personligt eller i skriftlig form, kallas diplomati. Uttrycket kommer av det grekiska ordet "di'plo-ma", som betyder skrivelse eller brev.

Redan forntidens furstar, de gamla grekerna och romarna, hade speciella sändebud för att upprätthålla vänskapliga relationer med sina grannar. I medeltidens Europa var kejsare, kungar och furstar tvingade att ha fasta kontakter med varandra – dels för att utforska motpartens militära och politiska syften, dels för att förbereda statsförbund eller avtal om gemensamma krigsplaner. Man utbytte s k "legati" som redan på den tiden var utbildade spioner och hemliga agenter.

Så småningom visade det sig vara fördelaktigt att placera permanenta agenter eller sändebud, residentis som på heltid kunde ägna sig åt att bevaka sina regeringars intressen, dvs åt spionage. Sverige hade under 1500-talet endast två residentis – en i Polen och en i England. Först på 1600-talet upprättades fasta beskickningar.

Panamerikanska föredraget

Det sägs att diplomati är en kombination av intelligens och takt för att befrämja de officiella kontakterna mellan fria staters regeringar. En diplomat är ackrediterad hos ett lands regering och har exterritorialrätt.

Det innebär att ambassadören själv, hans familj, anställd personal tillhörande be-

skickningen, ambassadtjänstemän, militära och civila attachéer, tjänstefolk etc lyder endast under det egna landets lagar och förordningar. Inga myndigheter har rätt att tränga in på en främmande ambassads område eller in i de byggnader som tillhör beskickningen.

Förhållandet mellan ambassaden och värdlandets regering regleras genom den i Havanna 1928 undertecknade konventionen, det s k Panamerikanska fördraget. Bland mycket annat föreskrivs att en di-

plomats bagage aldrig får genomsökas av tull eller polis.

En främmande beskickning betalar inga skatter i Sverige. Enligt konventionen har ambassaden rätt att importera praktiskt taget vad man vill tullfritt – bilar, TV-apparater, datorer, sprit, parfym och andra varor. Missbruk av den förmånen har förekommit och förekommer alltjämt.

På utrikesdepartementet finns en liten grupp tjänstemän som har till uppgift att reglera den tullfria importen. Gruppen skall se till att inga överdrifter förekommer. Ambassaderna får t ex inte köpa in hur stora lager som helst av sprit och tobaksvaror, som ju lätt kan säljas. Gruppen som kort och gott kallas "protokollet" har även andra viktiga uppgifter.

När regeringen eller kungen får besök av utländska regeringschefer, utrikesministrar eller andra prominenta personer, svarar "protokollet" för programmet. Man måste vara ytterst noggrann i behandlingen av utländska gäster. Framstående politiker, svenska som utländska, kan ställa till med ett väldigt rabalder om de t ex anser sig felplacerade vid galamiddagen. Utan "protokollet" skulle Stockholms 80 ambassader med omkring 4 000 anställda inte klara sig.

"Ärlig lögnare"

En beskickningschef har titeln ambassadör, av det franska ordet "ambactiare" som betyder ungefär "ansvar, tjänare eller vassall". Den inom diplomatin luttrade engelsmannen sir Henry Wotton skriver i sina memoarer: "En ambassadör är en ärlig man, som för sitt lands bästa skickas till ett främmande land för att ljuga."

Uttagningen till diplomattjänst är olika i

olika länder. I Storbritannien är utrikes-tjänsten reserverad för de privilegierade klasserna, även om rekryteringen börjat bli mer demokratisk de senaste åren. Tidigare måste en aspirant ha rekommendationer från någon hög tjänsteman för att överhuvudtaget ha en chans att bli antagen vid det engelska Utrikesdepartementet. Helst skulle den blivande diplomaten tillhöra en ansedd, rik familj, ha studerat vid Oxford eller Cambridge och ha pengar nog för att föra ett ståndsmässigt diplomatliv. Viktigt var också att den unge aspiranten hade ett trevligt, brittiskt utseende och kunde uppträda ledigt elegant – med andra ord att han var en fulländad engelsk gentleman.

Den kommersiella, tekniska och vetenskapliga utvecklingen efter Andra världskriget har helt förändrat diplomaternas arbetsuppgifter. Det räcker inte med ett belevat uppträdande, akademiska betyg – i statskunskap, historia eller grekisk filosofi – eller elegant konversationsförmåga. Vad utrikesförvaltningen behöver idag är topputbildade diplomater kunniga i teknisk utveckling, handelspolitik, näringspolitik och global marknadsföring. Diplomaterna skall vidare vara kunniga i andra länders religion, historia och kulturmönster.

I Sverige har det socialdemokratiska partiet utnyttjat sin maktställning i politiskt syfte genom att utnämna okvalificerade personer till höga poster inom utrikesförvaltningen. Som ambassadörer har de tjänstgjort i kommuniststyrda stater i Mellanamerika, Afrika och Asien. Till dessa länder styrdes det svenska biståndet. Miljarder pumpades in i länder som Kuba, Tanzania, Nicaragua under Ortega, Mocambique m fl.

Det glada diplomatlivet

I sina memoarer skriver den brittiske statsmannen och utrikesministern lord Palmerston: "dinerande är diplomatens själ" och varnade samtidigt för alltför stort frossande i mat och dryck. Varningen är befogad och gäller än idag.

Ingen missunnar våra duktiga ambassadörer och diplomater en god middag. Representation är ett viktigt inslag i diplomaternas umgängesliv. Inbjudningar duggar tätt till cocktailpartyn, luncher, middagar och supéer.

Man frossar i mat och dryck – champanjen flödar. Middagsätandet inom diplomatens sällsamma värld har gamla anor. Wienkongressen 1815 fick epitetet "Kongressen dansar och ler". Här framträdde

Europas mest berömda partier – Metternich, Wellington, Nesselrode och Bernsdorff, segrarna i kriget mot Napoleon. Dessa garvade diplomater var väl medvetna om det politiska middagsbordets stora betydelse i umgänget mellan staterna. Med i Wien var också deras skickliga kockar.

"Doyen" är benämningar på den ambassadör som längst varit ackrediterad i ett land. Som äldste diplomat är det hans uppgift att företråda diplomatiska kåren och tillvarata dess intressen och privilegier.

För det mesta handlar det om bagateller: en diplomat anser sig förolämpad på

dör:

"I början av min anställning som svensk ambassadörsfru var sällskapslivet mindre ansträngande", skriver hon. Så småningom märker hon hur meningslösa de flesta av arrangemangen var. Särskilt mottagningarna för de svenska delegationer, som oupphörligen dök upp på ambassaden.

Hon skriver: "När nordiska rådet invaderade ambassaden hade jag ett intryck av att vi uteslutande var ett slags restaurang eller en sällskapsklubb med förträfflig bar, en något så när välbevarad värdinna och en ambassadör med glimten i ögat (...)

I Sverige har det socialdemokratiska partiet utnyttjat sin maktställning genom att utnämna okvalificerade personer till höga poster inom utrikesförvaltningen.

en restaurang eller har fått trassel med myndigheterna. Ofta gäller det parkeringsreglerna. Många ambassader vägrar att betala böter. Här leder Sovjetunionen med 800 överträdelser per år, följt av Nordkorea, Polen, Ungern och Kenya.

Om en diplomat av landets regering förklaras "persóna ingrátá" betyder det att personen inte längre är önskvärd. UD skickar tillbaka hans pass och uppmanar honom att lämna landet inom senast två veckor. Det kan gälla grova brott som spioneri, men också olämpligt uppträdande, fylleri, våld mot polis, obetalda räkningar etc.

Att det inte är lätt att vara ambassadörsfru vittnar hustrun till Sveriges tidigare ambassadör i Rom, Ann Hichens Bergström, om. I sin bok *Rapport om knäskäl-vans hus* (Arvfurstens palats där UD är inkvarterat) beskriver hon sina mödor och besvärligheter som hustru till en ambassa-

Svenska gäster uppför sig klumpigt och inte ens vanlig enkel hövlighet kan folket på ambassaden påräkna från svenskarnas sida."

Inte heller gillade hon Kungliga byggnadstyrelsens sätt att sköta nyordningar på ambassaden. Slöseriet med skattebetalarnas pengar är en skandal. Utan att fråga ambassadens chef bytte man ut matsalens eleganta och felfria stolar mot nya som kostade 10 000–11 000 kronor per styck – ett enormt slöseri med statens pengar. När hon påpekade detta för en byråkrat på Byggnadsstyrelsen svarade denne: "Man måste ju visa Sverige utåt".

Trots alla bekymmer i form av omdaningar, revolutioner, krig och elände lever Corps Diplomatique sitt eget liv. Fortfarande flödar champanjen och den ryska kaviaren frestar på sitt isblock. Wien dansar och ler. □

En irländsk vilde

1990 kunde vi fira 200-årsminnet av Edmund Burkes *Reflektioner om franska revolutionen*.

Men vem var då Burke? Ett är säkert: Burke var inte någon bakåtsträvare. Han var däremot en politisk och estetisk tänkare av högsta rang. Hans välavvägda teser har vunnit anhängare i alla politiska läger, och citeras alltjämt.

Om en klassiker är en som långtar tillbaka till förlorade idyller, hör Edmund Burke inte till denna grupp. Han ger visserligen ofta hänvisningar till Englands stolta förflyttna, liksom till stora talare, jurister och profeter. Men Burkes liv utspelades i nuet, och gällde som varje mogen individs framtidens möjligheter, inte gårdagens.

Vem var då Burke? I Sverige väcker hans namn få tankar. Man vet kanske att han var "konservatismens fader". Hans ord om att "förändra för att bevara" vet en del är tecknet på statsmannaskap. I den anglosaxiska världen ses han däremot som en av det engelska språkets stora förnyare, och som en politisk och estetisk tänkare av rang.

Men nyss kunde vi fira 200-årsminnet av Burkes glansfulla och beundrade angrepp på franska revolutionen: *Reflections on the Revolution in France*, 1790. (En översättning kom 1990 i nyupplaga hos Contra förlag.) Det är skäl nog att påminna om

vem Burke var.

Född 1729 på förtryckets Irland, av föräldrar ur visserligen ganska välbeställd medelklass, verkade Burke större delen av sitt liv i England, först som författare och redaktör, senare som politisk sekreterare och parlamentsledamot. Hans samlade verk, bågande av lärdom och kvicka iakttagelser, rikt på juridiskt och filosofiskt snille, uppstår många volymer. Likaså hans numera tillgängliga brev till den tidens ledande män och kvinnor.

Burke var ovanlig redan i sitt yttre. Man kände att man mött ett geni, skriver en samtida. En ström av kvickheter och träffande iakttagelser nästan dränkte samtalspartnern, som snart fick övergå till lyssnande. "Han är den förste i Parlamentet, och den förste överallt",

skrev Samuel Johnson. Burkes temperament är omvittnat, liksom hans tilltagande misstänksamhet. Hans privata liv rymde inga skandaler, om man undantar en viss ekonomisk våghalsighet. Hans ursprung och draget av djärvt bohemi gav honom tillnamnet "den irländske äventyraren".

Vände opinionen

Edmund Burke tog ställning till alla sin tids stora frågor, från det kungliga godtycket till de amerikanska kolonisternas rätt, från skötseln av Indien till principerna för statsbudgeten. Sin största insats skulle han dock göra som närmast profetisk kritiker av den franska revolutionen. Stridsskriften *Reflections*, som trots sin karaktär var väl genomarbetad, ska-

pade 1790-talets mest upphetsade debatt, med en flod av pamfletter och misstänklighöranden, men också med lovord och belöningar som följd.

Det antyder Burkes stora inflytande att han ensam vände den brittiska opinionen i denna fråga. Inte bara förutsåg han den kommande diktaturen – Napoleon Burke framhöll att 1789 års följdverkningar skulle bli omfattande och i grunden förändra Europas kulturmiljö och bärande åskådning. Burke dog 1797 som en besviken, sorgsen och av tidshändelserna märkt person.

Vad säger oss då Burke idag? Det som tilltalar är hans förmåga att kombinera tankar, bilder och visioner. Han förenar ju en politisk verksamhet med en litterär. Han lånar i sina böcker och tal också friskt ur den klassiska talekonstens och litteraturens förråd. Burke ser själva tänkandet som ett mål, men inte urskilningslöst utan med ett kräset vakande öga.

Burkes skrifter är sällan torrt systematiska. De förenar olika metoder: liknelser, siffror, psykologi, juridik på högsta nivå. Burke "slingrar sig in i ett ämne som en orm", skriver en kommentator.

Reflections visar han en ställig logik som många avundats honom varför den Årorika revolutionen 1688 var lagenlig, därför att den ville rätta till det avtalsbrott som den engelske kungen begått. Den franska år 1789 däremot var illegal och farlig, då dess krav var gränslösa.

Ense med Adam Smith

Men till den juridiske Burke kommer ekonomen, som med siffror visar hur den franska revolutionsregimen missköter och suger ut landet. Och lika plötsligt kan Burke visa sin estetiska fantasi, och ge läsaren en bländande bild av Frankrikes kronprinsessa i Versailles slottspark. En bild som osökt blir till en symbol för hela det gamla Europa med dess ridderliga, kristna anda. En anda som revolutionen 1789 enligt Burke hade förstört.

Försvarade då Burke bara det som vissa sagt att England byggt på fallfärdiga institutioner och orättvisa privilegier, eller glömde han för "fjäderskrudens pakt den döende fågeln", vilket Tomas Paine anklagat honom för?

Burke missbedömde delvis

orsakerna till politiskt missnöje i allmänhet och den franska revolutionen i synnerhet. Men han ville hela tiden ha reformer som inte skadade det fria samhället, de beprövade traditionerna och den ekonomiska tillväxten. Han insåg att ett fritt samhälle måste byggas på mångfald i alla avseenden.

Burke var helt ense t ex med sin vän ekonomen Adam Smith om den "osynliga handens" eller tävlans värde för all utveckling, och krävde heller inte snabb eller ensidig demokratisering. Men han menade att politiska beslut måste stämma med folks önsknings och invanda åsikter. För de medel som finns att ta tillvara nationens långsiktiga intressen hade han största intresse.

Den yttersta grunden för hans åskådning var fruktan; fruktan

för avgrunden, för oordningen där de mänskliga värdena virvlar som vulkanfragment och allt trasas sönder, och där villkoren för det goda livet upphävt. I samhällets sunda primärgrupper, i familjens "lilla pluton" fann Burke konkret de värderingar som han menade är genuint samhällsbevarande.

Ingen tillbakasträvare

Burke nöje sig inte med att tjäna och smickra de whiglorder eller de köpmän som valt honom. Han ville att de ekonomiska rättigheterna generaliserades, och kom alla människor till del.

Den brittiska författningen kunde modifierad användas av alla folk, menade han (och inom samväldet har den som bekant blivit en förebild). Men fast alla människor bör åtnjuta samma frihet, fordrar dess tillämpning

tålmod och takt, menade politikern Burke.

I dagens Sydafrika eller det tidigare Östeuropa skulle han sannolikt lika häftigt ha angripit bristen på ekonomisk jämställdhet som han angrep sin tids ekonomiska diskriminering av irländarna, eller briterernas förtryck av indierna.

Burke miste faktiskt sin parlamentsplats, när han vägrade att skydda sin bristolska valmäns handelsprivilegier. Och förvånade likaså många med sina energiska krav på frihet för de amerikanska kolonisterna.

Så inte var Burke någon tillbakasträvare. Hans välavvägda teser har vunnit anhängare i alla politiska läger, och citeras alljämt. Hans ord är inte bara sköna, utan sanna och bestående. Det gör honom sannerligen värd att räknas till klassikerna. □

Sovjetisk upprustning i norr

Av Björn Arrhén

• Den svenska regeringen med försvarsministern i spetsen förklarar sig på Gorbatsjovs fagra löften om avspänning och nedrustning i Europa. Försvarsministern tror inte längre på ett invasionshot mot Sverige. Och den sovjetiska upptrappningen på Kolahalvön tycks han inte känna till.

Genom det militärpolitiska läget i Centraleuropa har Kolahalvön jämte Nordatlanten, Norska havet, fått en allt större strategisk betydelse för Sovjetunionen.

Opåverkade av CFE-avtalet (Conventional Forces Europe) mellan USA, NATO och Sovjetunionen om ömsesidig avveck-

ling och nedrustning av de konventionella styrkorna i Centraleuropa har Sovjet medvetet saboterat avtalet genom omflyttning av de landbaserade förbanden.

I avtalet utlovade Gorbatsjov bl a hemtagning av trupperna, reducering av markstridskrafterna genom skrotning av stridsvagnar och pansarfordon. Hemtagningen av trupperna (cirka 400 000 man) från Östtyskland, Polen Tjecko-Slovakien och Ungern har knappt inletts.

Ommålande flygplan

Redan innan fördraget undertecknats kringgick Sovjet avtalet. Snabbt förflyttades elittrupper, specialförband, stridsflyg, robotar och sofistikerade vapensystem till de södra och norra flankerna. Den av Gorbatsjov

avsatte inrikesministern Bakatin byttes ut mot den mot regimen lojale Boris Pugo. Som ställföreträdare utnämndes överbefälhavaren för inrikestrupperna, "Sovjetunionens Hjärte", GRU-generalen Boris Gromov, även kallad "Bödeln från Afghanistan". På hans initiativ införlivades elitförbanden i inrikestrupperna för "polisiära" uppdrag i Baltikum, Georgien, Ukraina och andra Moskva opålitliga delrepubliker.

För att visa Sovjets goda vilja förflyttades tusentals stridsvagnar och pansarfordon, alla av äldre modell, österut bakom Uralbergen, där de flesta skulle skrotas. Någon föresats att förstöra dessa dyrbara krigsmaskiner fanns aldrig. Meningen var att undanhålla stridsvagnarna från all in-

1988 skrotade Sovjet 74 fartyg ur Ishavsflottan – alla omoderna och utrangerade. Samma år och 1989 förtärktes Ishavsflottan med ett hangarfartyg, en kärnvapenbestyckad kryssare, fyra jagare och sju atomdrivna ubåtar, därav två i Typhoonklassen.

syn från USA och NATO. Hemlighetsmakandet avslöjades emellertid av kommunistpartiets egen tidning *Sovjetskaja Rossija*, som i en artikel hyllade militären för dess framsynthet: "Genom att på detta sätt bevara stridsvagnarna i malpåse i stället för att skrota dem kan de snabbt återföras till Centraleuropa om en krigssituation skulle uppstå".

I CFE-avtalet bestämdes att endast landbaserade förband skulle ingå i nedrustningsprocessen. Marina enheter, örlogsfartyg och marinflyg ingick inte i avtalet. Snabbt utnyttjade Sovjet situationen. Elitförband, specialtrupper, fallskärmsregementen döptes om till marinkårsförband. Stridsflygplan målades om och tillfördes marinen, mobilt artilleri blev kustartilleri. Förbanden överfördes till Leningrads militärområde, dit också Kolahalvön hör.

I all hemlighet ersatte dessa elitförband trupperna på Kolahalvön. Styrkorna i Murmanskområdet har inte ökat, men kvalitén har fördubblats genom elitförbanden och sofistikerade vapensystem. Det är denna omgruppering som oroar, inte bara Finland utan framförallt Norge.

Nordkalotten

Den norske försvarsministern deklarerar: "De sovjetiska armé- och flygstridskrafterna har flera oroväckande drag. Norge kräver att Sovjetunionens styrkor vid gränsen omorganiserar eller helst dras bort från området kring Finnmark."

Den norska gränsbevakningen mot Sovjet uppgår till omkring 800 soldater och 200 befäl. Styrkan är förlagd till byn Porsangmoen i nordligaste Norge. Enhetens uppdrag är att i fredstid bevaka själva gräns-

zonen mot främmande inkräktare. Norge tillhör NATO och regionen är NATOs enda område som direkt gränsar till Sovjetunionen.

Förhållandet mellan den norska gränsbevakningen och grannen på andra sidan har under årens lopp varit korrekt med ömsesidig respekt. Mindre incidenter har alltid klarats upp. Ibland har den norske och ryske befälhavaren träffats hos varandra under fredligt samspråk. Men förra året förändrades den lugna idyllen.

En norsk medborgare bosatt i trakten blev under en skogspromenad beskjuten av en sovjetisk gränspatrull inne på norskt område. Ryssarna förklarade bryskt att mannen var 200 meter inne på sovjetisk mark och varnade för en upprepning. En skarp norsk protest i Moskva avvisades; "nästa gång kommer soldaterna att sikta bättre".

SS-20 blev SS-N-21

1988, när glasnost och perestrojka fortfarande rådde, utlovade Gorbatsjov att Sovjetunionen var beredd att gå i spetsen för marin nedrustning genom att skrota 74 fartyg ur Ishavsflottan. Löftet infriades. Fartygen, alla omoderna och utrangerade, bestod av jagare, kanonbåtar, ubåtar och andra mindre fartyg.

Samma år och under 1989 förstärktes Norra flottan med ett hangarfartyg, en atomdriven kärnvapenbestyckad kryssare, fyra robotbestyckade jagare och sju atomdrivna, robotbestyckade större ubåtar, därav två i Typhoon-klassen.

De på sin tid ryktbara medeldistansrobotarna SS-20 var baserade, dels på Nordkalotten och dels i Baltikum. De var avsedda för mål i Centraleuropa och Skandi-

navien. Robotarna förbjöds genom ett avtal mellan USA, NATO och Sovjetunionen, som snabbt ersatte dem med kryssningsrobotar av typ SS-N-21, baserade på ubåtar och attackhelikoptrar stationerade i Murmanskområdet. Antalet stridsflygplan uppgår till cirka 450. Toppmoderna radar-system har tillförts flygstridskrafterna.

Norska Atlantkommittén konstaterar kort och gott: "I norr existerar en betydande offensiv kapacitet på sovjetiska sidan."

Kränkning av norskt vatten

Samtidigt som den sovjetiska militära upprustningen ökar på Kolahalvön, ökar den ryska underrättelsetjänsten i Norge. Antalet GRU- och KGB-agenter visar stor aktivitet hävdar chefen för norska säkerhetspolisen Sven Urdal, som också menar att man från sovjetiskt håll och genom massmedia har skapat ett felaktigt intryck att det råder en annan tid inom den ryska underrättelseverksamheten och tillägger: "Glasnost har inte nått fram till KGB i Norge".

Sovjetiska ubåtar kränker ständigt norskt territorialvatten och opererar längs hela norska kusten. Ubåtarna drar sig inte för att gå in i fjordarna där de lätt kan gömma sig.

Vid varje Natomanöver i norskt territorialvatten och närliggande sjöområde följs övningarna av svärmar av sovjetiska ubåtar. Under den senaste Natomanövern bedrev norska marinen ubåtsjakt vid Astafjorden utanför Harstad i Nordnorge, där ett norskt krigsfartyg hade hydrofonkontakt med ett antal okända ubåtar. □

BOK-NYTT

Bombmål Köpenhamn

"Aldrig förr har så många haft så få att tacka för så mycket." Denna bevingade sentens av Winston Churchill belyser Royal Air Force, RAFs, betydelse under Andra världskriget.

Den 21 mars 1945 hade äntligen det länge planerade "nålspetsanfallet" – Kartago – förverkligats. Det var oljebolaget Shells kontorsbyggnad, där tjugosex ledande danska motståndsmän var inspärrade "för förhör" i Gestapos högkvarter – som lades i ruiner. Nationalsocialisterna hade kommit över kartoteket över samtliga medlemmar i motståndsrörelsen, vars dagar var räknade.

Femtio bomb- och jaktplan hade 1 800 kilometer till målet och tillbaka, vilket nästan exakt motsvarade de enmotoriga jaktplanens aktionsradie med extra drivmedelstankar påmonterade. Vädet var inte det bästa. Sikten var bra, men det blåste kraftigt; ett stort problem för männen i sina flygplan på fem meters höjd över havsvågorna. De fick smyga sig fram extremt lågt för att undgå att upptäckas av nationalsocialisternas radar och därigenom riskera katastrof långt innan de ens hade kommit i närheten av målet. De visste att på Köpenhamns redd låg det kraftigt bestyckade krigsfartyget Nürnberg, förutom de andra luftvärnsbatterierna på fastlandet.

Ändå blev priset oförutsett högt: När Shellhuset låg i ruiner visade det sig att omkring åttio danska skolbarn hamnat under ruinerna av sin skola, som träffats av felriktade 225-kilos sprängbomber. Två bombplan och två av de eskorterande jaktplanen med sammanlagt sex be-

sättningsmän gick också förlorade. Bara en av jaktpiloterna kunde nödlända med livet i behåll – för att bli omhändertagen av nationalsocialisterna.

Författaren Peder Hove förmedlar på ett medryckande sätt männens anspänning före starten, den malande ångesten på väg mot målet, fasan de drabbade upplever i brinnande ma-

PEDER HOVE BOMBMÅL KÖPENHAMN

skiner på för låg höjd att hoppa, sorgen efter dem som hade "otur", och grämseln över misstagen som försakade onödiga offer...

Mirakulöst nog överlever nästan samtliga fångar i sina celler under takåsen. Såväl de danska motståndsledarna som de ansvariga för operationen var inställda på att fångarna inte skulle överleva, men ödet ville annorlunda.

Andra människor som på ett lika mirakulöst sätt överlevt de nationalsocialistiska dödslägren och bevittnat det allierade flygets bombardemang av industrin utanför lägren, debatterar ofta skälen till att dödsfabrikerna aldrig bombades. Förlusterna hade varit minimala, då varken gaskamrarna, krematorierna eller järnvägsramperna skyddades av något luftvärn. Nationalsocialisternas dödsindustri fick

arbeta ostört intill sammanbrottet...

Peder Hoves ytterst intressanta och välskrivna bok kommer att ge upphov till ny debatt på detta tema. Förhoppningsvis i massmedierna för en gång skull!

Marek Zyto

Peder Hove: Bombmål Köpenhamn. Forum. ISBN: 91-37-09712-1

Ernst Wigforss

Idéhistorikern Arne Helldén har skrivit en idébiografi som handlar om både Ernst Wigforss och om det socialdemokratiska partiet. Författaren vill påvisa att det finns en parallellitet mellan Wigforss idéutveckling och socialdemokratiens idéutveckling.

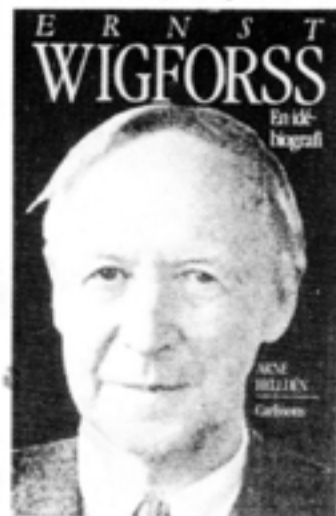
Helldén hävdar, att det klassiska bildningsidealet dominerade socialdemokratin före första världskriget. Symptomatiskt för detta förhållande är de starka intryck som Ellen Key gjorde i de socialistiska kretsarna. För Ellen Key framstod arbetet som en destruktiv kraft i människans liv.

Denna inställning kom också att utgöra ett inslag i Wigforss idéutveckling. Denne erkände egentligen blott diktandet, tänkandet och skapandet som människovärdiga sysselsättningar. Senare inträdde en förändring i såväl Wigforss som socialdemokratiens inställning till arbetet och dess värde, men för Wigforss kom ändå alltid det pliktfulla, regelbundna och tvångsmässiga arbetet att framstå som en plåga.

Helldén har i sin bok en utläggning om Viktor Rydbergs idévärld, och han betonar att Rydberg genom sin bild av industrisystemet och maskinkulturen utövade ett mäktigt inflytande på den svenska socialdemokratin. För den unge Wig-

forss kom Rydberg som en "uppenbarelse". Wigforss hade emellertid svårigheter med Rydbergs klart deklarerade antisocialism. Viktor Rydberg betecknade nämligen socialismen som "den största dumhet jag bevittnat i världshistorien". Efter Andra världskriget får socialdemokratin sina främsta idéimpulser från den anglo-amerikanska kulturkretsen.

Under 1920-talet börjar inom socialdemokratin en övergång ske till en positiv och konstruktiv linje vad gäller förhållandet till industrisystemet och arbetet. Bakom denna nya politiska linje, som fick sitt genomslag med krispolitiken vid 1930-talets början, stod i hög grad Ernst Wigforss. Han var i sin ungdom långt ifrån någon marxist, men senare ökades hos honom intresset för Marx' teorier. Mot slutet av sitt liv gjorde Wigforss uttalanden som tyder på att han

anslöt sig till 1960-talets revolutionära optimism

Enligt författaren uttryckte Wigforss tankegångar, som skulle ha varit en prydnad för kommunister. Ernst Wigforss kan på sin ålderdom sägas ha blivit en mycket medveten marxist.

David Stavenheim

Arne Helldén: Ernst Wigforss. Carlssons Bokförlag ISBN: 91-7798-315-7

Möt Dig själv...

Bengt Stern för i sin bok *Möt dig själv bortom allt förnuft* fram en alternativ världsbild och människosyn, som han menar skall garantera ett mer harmoniskt liv och bättre. Den filosofi han presenterar är känd under namnet New Age och bär religiösa förtecken.

Utgångspunkten i Sterns bok är att människan går och bär på smärtsamma känslominnen från sin tidigaste barndom, från fosterstadiet, eller från tidigare liv. Hon har varit tvungen att förtränga dessa, eftersom hon fram till ettårsåldern påstås sakna intellekt som kan bearbeta dem.

Under hela livet kommer de att yttra sig i form av sjukdomar, relationsstörningar, handlingsförlamning, kriminalitet m m. Hon befinner sig på panikartad flykt undan smärta. Texten kan en vuxen människas mindervärdeskomplex bero på att hon som foster upptäckte att föräldrarna övervägde abort, eller som litet barn drog slutsatsen att mammas kärlek inte var villkorlös, då hon krävde lydnad.

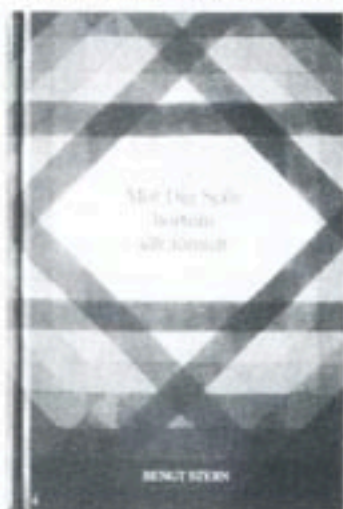
För att komma ur denna situation måste man tillägna sig ett kosmiskt, existensiellt medvetande. Man måste inse att lidandet bottenar i förträngda känslor och sluta fly från dem. I stället skall man bejaka och färdiguppleva dessa känslor, vilket är liktydigt med att förlåta och lämna bakom sig.

För att få kontakt med alla förträngda känslominnen behövs olika tekniker: frigörande andning, meditativ dans, dynamisk meditation och fantasiövningar kring födelsen och döden.

Den kosmiska världs- och människosynen skall även sätta sprätt på socialvård, äldreomsorg, kriminalvård m m. Socialvårdare, läkare, sköterskor och fångvårdare bör överge sin förmyndarattityd och kan genom att inviga sina klienter i upplevelseorienterad självkänedom nå oanade resultat. Kriminaliteten lär helt kunna elimineras om den kosmiska existensiella människosynen får vara allena-rådande.

Sterns idealsamhälle hindras dock av det nuvarande samhällets existensiella okunskap och mekaniska världsbild. Man

envisas med att begränsa sig till traditionell sjuk-, social- och kriminalvård, vilket endast gör folk sjukare och mer socialt utslagna. Förr eller senare måste dock pendeln svänga, annars

går samhället i konkurs.

Ett annat hinder är kristendomen som är bunden till tro i stället för "insikt" i kosmiska frågor. New Age-filosofin beskrivs som ett högre stadium än religionen. För att bestyrka detta påstående framställer han en ur-polyteistisk religionsteori, där religionen utvecklats från oreflekerande dyrkan av naturfe-

nomen till monoteism, för att nu slutligen nå sin höjdpunkt, dvs de av honom själv företrädde funderingarna.

Ett intressant inslag är att Stern försöker förena två oförenliga teorier, nämligen själavandringen och utvecklingsläran. Enligt den förra teorin har varje levande själ sitt ursprung i en tidigare levande varelse. Att universum och livet skulle ha uppkommit på ett eller annat sätt är m a o en omöjlig tanke. Världen och livet har alltid funnits. Enligt den senare teorin härstammar vi alla från stenar, vatten eller dylikt, och ytterst från en urmateria.

Stern löser problemet genom att hävda att även döda ting kan ha själ. På ett New Age-center i Skottland har man tagit konsekvenserna av denna föreställning och gett namn åt sina med själar utrustade hushålls- och trädgårdsmaskiner: Maskinerna lär på detta sätt fungera bättre än tidigare...

Joakim Förars

Bengt Stern: Möt dig själv bortom allt förnuft. Linnaeus förlag, 1990.

CONTRA 5 1991

I kommande nummer av *Contra* ska vi titta närmare på den sk växthuseffekten. Vad blir konsekvenser om jordens medeltemperatur stiger, och finns det överhuvudtaget några bevis för att så sker? Vi granskar också den kristna vänstern och "befrielse-teologin". Dessutom kommer en intervju – gjord exklusivt för *Contra* – med Alexander Dubček.

...kommer i augusti